

Iustum est apud Deum, retribuere tribulationem iis, qui vos tribulant. 2. Thess. 1. 16. Qui in captivitatē duxerit, in captivitatē vadet: qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi. Apoc. 13. 10. In faculo, quo miscuit, misceto illi duplum. Apoc. 18. 6. Quo meretrici scypho miscet fœces idololatriæ ad pendendum homines, venenum bibit. Velloso in Judith. 5. Paræz. 26.

Ex Patribus, & aliis.

Nihil amarum, quam idipsum pati, quod feceris aliis. Tertull. 1. 2. adv. Marcion. Connumerat fames. Deut. 32. 24. videlicet in die solemnī Paschæ. Jerosolymis congregati: quos tricies centena millia Josephus dicit fuisse. Scilicet iusto Dei iudicio, tempore hoc ultionis electo: ut, qui in diebus Paschæ Salvatorem suum D. J. C. eruentis manibus violaverant, in ipsis diebus, velut in noam carcerem, omnis multitudo conclusa, fœralis pœnæ exitum, quod merebatur, exciperet. S. Rupertus Abb. 1. 2. c. 7. in Deut. 32.

§. XIV.

Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur. Sap. 11. 17.

Ex Veteri.

Verba est in statum salis. Gen. 19. 26. Abulensis hic: quare verba sit in statum salis, dicunt Judæi, causam esse: quæ precedenti nocte in sale peccaverat, quia Loth petente salem ad condendum epulas hospium, non dedit: ipsam enim hospitalitatem non diligebat. Paoletti D. 21. Pent. Tulle plenas manus cineris de camino, & spargat illum Moyse in celum. Ex. 9. 8. Alphonsus Tostatus: assumptus fuit ignis de camino; ad significandum causam, ex qua illa plaga infligebatur. Erat enim huiusmodi plaga in elemento ignis; cum ipsi cineres de igne sumpti essent: ad correspondentiam afflictionis Hebræorum in decoctione laterum. Did. Nyss. Phœn. Græc. 1. r. c. 6. Sed & ignis effudit in Domino interfecit ducentos quinguentas viros, qui offerbant incensum. Num. 16. 35. Igne pereunt, qui ab ara ignem excipiunt: et ut hinc incensum Pontificatum rapiant. Velloso in Judith. 5. 13. Paræz. 26.

Offerentes coram Domino ignem alatum. Levit. 10. 1. Erat in atrio tabernaculi, putâ in altari holocausterum; ignis facer de celo lapsus, quem Deus iusserat foveri; ut eo solo uterentur ad sacrificia, & thymianata. Vide precedens c. v. 24. Erat in eodem atrio ignis profanus, & communis, quo utebantur ad conquendas carnes hostiæ pacifiæ, & hostiæ pro peccato; quibus vescerantur in atrio partim Sacerdotes, partim Laici offerentes. Hoc usi Nadab, & Abiu. Egredisq; cernis in Domino delevavit eos: & mortui sunt coram Domino. v. 2. Iuste puniuntur igne, qui igne peccaverant. Cornelius hic. Erant oculos ejus. Judic. 16. 21. Congrua pœna Sampson privatur oculis: quia eislavice aspexerat, & concupierat Daliam; & quæ proinde iusto Dei iudicio ejus captivitate, & cœcitate, causa fuit. S. Gregorius mor. 1. 7. c. 13. plerumque prius oculis contemplationis amittitur: & post, per carnis desideria, hujus Mundi laboribus animus subjugatur; prout testatur Sampson ab Allohyla captus: qui, postquam oculos perdidit, ad molam deputatus est Cornelius hic. Quærit Abulensis, cur visum illi ademerit? Respondet: quia Sampson parentibus dixit, certum sibi esse de alienigena: hanc tibi accipe; quia placent oculis meis. Judic. 14. 3.

Es natâ sunt mures. 1. Reg. 5. 6. Cur Azotii per mures à Deo puniuntur? quia mures tanquam Deos adorabant, ut Cyrillus Alex. Clemens Alex. August. testantur. Mendoza hic.

Achastus caput ejus querens. 2. Reg. 18. 9. Capillis appensus male perit Abalon; quibus gloriam captasse, & lucrum, visus est. 2. Reg. 14. 26. Drogo Orl. tr. de Pass. crines suos ponderabat ducentis scelis; unde eodem crine suspensus ad arborem interit. Velloso in Judith. 5. Paræz. 26.

Ubi Salomon tria idola coluit, statim tres hostes accerrimos, Adad, Razon, & Jobeam, expertus est. 3. Reg. 11. 5. 26.

Ex Novis, Patribus, & aliis.

Excitentur in tenebris exteriores. Matth. 8. 12. Quia multi in tenebris fœditissima perpetrarent, torquentur tenebris, quibus fervierunt ad pures delicias. Paoletti. D. 25. Pent. Ligati manibus ac pedibus ejus mittite eum in tenebras exteriores. Matth. 22. 13. Ligate pedes illius confidenter intrantis; ligate & manus ipsius, quæ splendido illum nescierunt ornare vestitus. Vides, quid tum illi acciderit? cave ergo tibi. S. Cyrill. Jerof. in præfat.

Erant JESUS exciens Ammonium; & illud erat manum. Luc. 11. 14. Multorum opinio habet, miserum hunc hominem Deum injurium fuisse, & lingua, per verba otiosa; & oculis, per illicitorum visum; & auditu, auscultando, quæ pro-

ximo perniciofa. Ut intelligat peccator, quomodo iustitia divinam illi rebus utitur ad vindictam, quibus ille abusus fuit ad offensam. Did. Nyss. D. 3. Quadr. §. 1. Ut refrigeret linguam meam; quia crucior in hac flamma. Luc. 24. Quare plus cruciatur in lingua, quam in reliquo corpore? sciendum est, quia solet in conviviis loquacitas abundare; Et quia ille dives splendide epulabatur quotidie, superflua idè verba, & inania, loquebatur; ubicumque enim plus peccavit, ibi plus cruciatur. Haymo Ep. hom. D. 1. post Trinit. Cruciatur dives ille in lingua; scilicet pro loquacitate: quia in mensa loquacitatem operam dedit. Hugo Cardin. hic.

Quia plus lingua sua, & ore peccaverat. S. Cyprianus 1. 1. ep. 3.

§. XV.

Pœna juxta mensuram, & qualitatem, peccati.

In dolore paries fluit. Gen. 3. 16. Tu, cùm fructu interdito te non abstineris, fructu uteri tui miserè torqueris. S. Basil. Seleuc. apud Did. Nyss. Phœn. Græc. 1. r. c. 6. Multiplicabo angustias tuas. Gen. 3. 16. Hæc pœna Eve triplex; totidem illa noxas commisit. 1. Serpenti potius, quam Deo credidit: non morietis. 2. Legem est fructus à Deo vetiti violavit. 3. Maritum in idem scelus traxit. Itâ Rupert. 1. 3. in Gen.

In sudore vultus tui rosoris panem tuum. Gen. 3. 19. S. Thom. Aqu. hic: ista pœna sibi optimè competit: quia de ligno vetito gustavit deliciosè, idè debet vivere laboriosè. Extendiam super Jerusalem funiculum Samaritæ, & pœna domus Achab. 4. Reg. 21. 13. S. Chrysof. in Pl. 95. neque enim mensura caret divina vindicta; sicut Salvalor loquitur. Matth. 7. 2. in qua mensura mensi fueritis, remittetur vobis.

Potens potenter tormento patientur. Sap. 6. 7. Nam quanto magis aliquid suo contrario resistit, eò postea, si superetur, operatio contrarii sui, quod vicit, est effugior. Magis resistit ignis ferro, quam ligno: sed eum ignis vincit utrumque, interior est calor ferri, quam ligni. Siella de cont. Mundi van. c. 99.

Sume calicem vini furoris hujus. Jer. 25. 15. In calice signat pœnam, quam Dominus propinavit Judæis, secundum mensuram culpæ. Hugo Card.

Cogitant Dominus dissipare novum. Thren. 2. 8. Hæc Deo mens Jerosolymam evertere fundit. Quid indè tendit? numquam sum. S. Pafchaf. quatenus secundum delictorum mensuram pœna procederet ultionis. Meritur potiones, & pillas ponderat Medicus: sic Deus, cùm punit, pœnas ex dimento propinat. Velloso in Judith. 7. Paræz. 9.

Numerauit Deus regnum suum appensus ei in latera. Dan. 5. 26. Rupertus de vict. V. D. c. 3. sicut omnia in mensura, & numero, & pondere, posuit. Sap. 11. 21. Sic & regnum illud numeravit. S. Chrysof. in Pl. 95. cùm punit, in trutina librat ultionem; pro delictorum modo vicem rependens; nè major, sed congrua sit commissis.

Nota: quod sicut tria sunt peccata generalia; quæ regnant in Mundo; ita sunt tres punitiones: scilicet humilitas contra superbiam; sterilitas, & fames, contra avaritiam; pestilentia contra luxuriam. S. Bernardinus tom. 4. l. 14.

§. XVI.

Pœna, lenta, dilata.

Æstus est omne tempus, quod vivit Adam, anni novemdecim triginta, & mortuus est. Gen. 5. 5. Primo die, quo ex ligno vetito comedit, mortem meruit; quam tamen non incurrit, nisi post 930. annos. Mendoza in 1. Reg. 15. 2.

Non permanebit spiritus meus in homine, ex quoque dies illius centum viginti annorum. Gen. 6. 3. Mundus cùm primum corrupti viam suam, meruit est diluio involvique tamen ultio non statim interit; sed ad annos centum viginti differenda pronuntiatur. Mendoza in 1. Reg. 15. 2.

Aaron collegatur, & morietur ibi. Num. 20. 26. Aaron primo anno peregrinationis in deserto culpam contraxit; permittendo vitulum constati in idolum. Ex. 32. 2. nec tamen, nisi ultimo anno, pœnas dedit, Sacerdotibus vestimentis exutus, & in monte mortuus. Id. ib.

Erant cervicibus mortuus est. 1. Reg. 4. 18. Heli, cùm initio Pontificatus sui filios licenter vivere permisit; mox & præfectura populi, & usura lucis, indignus fuit; & tamen non nisi post quadraginta annos utraq; denudatur. Id. ib.

Saul 1. Reg. 13. 12. anno secundo Regni sui, divina præcepta, & spermens statim de regno debuit deturbari; in quo tamen finitur annum vigesimum explere. Id. ib.

Reverenti, quamcumque fecit Annas. 1. Reg. 15. 2. Nemo inaniter speret, & impune abiturum, cùm divina supplicia cunctari experitur: differuntur, non aufertur. Id. ib.

P Œ N I T E N T I A.

§. I.

Symbola.

Num. I.

Resurrectio.

Exprobravit incredulitatem eorum. Marc. 16. 14. Apostoli die resurrectionis duri, & increduli erant: & tamen Christus Dom. non nisi in die Ascensionis exprobravit. Et. Idem ibid.

§. XVII.

Pœna dilata gravior.

Edisti mercuribus te significatorem, ne fugiant à facie arcus. Pl. 59. 6. Supplicia vocantur arcus: quia, sicut in arcu, quò magis retrahitur sagitta, & nervus intenditur, eò major est ictus; ita pœna Dei, quò magis differtur, Diez conc. D. 1. Adv.

Tendit arcum suum. Thren. 3. 12. In arcu, quanto longius trahitur chorda, tantò de eò districtior exhibit sagitta: sic extremi Judicii dies, quanto longius differtur; tantò, cùm venerit, de illo districtior sententia procedit. S. Ambrosius l. 2. de Cain. c. 9. longævitas, Caino indulta, vindicta est. Cornelius in 1. Reg. 15. 2.

Cùm audieritis praelia, & scissions, nolite terreri. Luc. 21. 9. Inter futura praelia jubentur Discipuli non timere: quia, sicut sciant creaturæ, non tamen timentur; non instat ultimi Judicii pugna; solum illud timendum. Baæza t. 2. l. 12. l. 4. §. 10.

Qui multum peccant, magis timere debent, si non puniantur: crescit enim ipsorum pœna ex eo, quòd Deus longanimitas non ulticitur. S. Chrysof. hom. 12. in Act.

Multa sunt nunc, quæ in diluio; sed diluio non accidit: gehennæ enim pœna nunc inter minas est. Multi peccant, qualia hi, qui in Sodomis; sed ignis pluvia non descendit: ignem enim flumen paratum est. Multi ea, quæ Pharo, ausi sunt; sed non eadem passi sunt, quæ Pharo; neque submersi sunt in mari rubro: expectat enim illos pelagus abyssi. Multi, quæ Israelitæ, ausi sunt; sed non devoraverunt illos serpentes: manet enim illis vermis immortalis. Id. ib.

Miscellanea.

Postquam Dominus Cain in signum. Gen. 4. 15. Quod signum fuit tremor capitis: ut sciretur à Domino punitus, & iudicatus; & itâ non occideretur ab aliquo: inhumanum est enim afflictio admittere. S. Thom. Aqu. hic.

Quia, homo amore visibilium ab invisibili amore cecidit; sola jam visibilia ex peccati pœna cognoscit; eaque diligit, solis eis inheret: & invisibilia, quasi non sint, postponit. S. Bonavent. de reform. mentis p. 1. c. 16.

T I T U L U S XXIII.

P Œ N Æ H U M A N Æ.

§. I.

In sceleratos suadentur.

Malis malè perdit. Matth. 21. 41. Magni sciendum iniquorum supplicium. Vix scelus ullum tam Deo inivisum, quam iniquitas impunita. Plenus sceleribus erat Saul; & tamen mortem illi Samuel minatur, solum quòd Agag percerneret. 1. Reg. 28. 17. &c. Achab damnatur, & cum eo Israel: non ob mala innumera, quæ patrarat in Samaria; sed quòd regem Syriæ Benadab, à se devictum, sibi in facco, & cilicio, per legatos supplicem, abire permisit. 3. Reg. 20. 34. 42. quia dimissisti virum dignum morte. Olyva l. 6. Strom. §. Malos malè perdit.

Pugnabo cum illis. Apoc. 2. 16. Hugo Card. hic: id est, puniam eos; si tu non punis; & parcam; si tu non parcis. Bonorum salutem custodit, qui malos punit. Lactantius l. de ira Dei.

§. II.

Potentioribus non parcendum.

Num vidistis virum huic, qui ascendit? 1. Reg. 17. 25. O lepores! hæc stupentes de gigante muscabant: & cùm nemo non intelligeret, castra Dei viventes in circumem-vocibus profcendit; nullus tamen confurgebat in Goliam; omnes ei obloquebantur, nullus occurrebat. Scandala, & scandalosus, videmus quotidie: & parcius. Nemo non querit; sed nullus ferit: Num vidistis? quid inde? Omnes Israelitæ superabant, & metuebant nunt. Cur timetis? creatus est, galeatus est; hastam gestat; & loquitur grandia. Maximus est; sed minimis profertur: dummodo adit David, videns, sed Dei nomine munus; lapillo moles illa aris, & iræ, cadet. Statua illa Babylonica. Dan. 2. 34. tam splendida, & magna; lapillo uno in favillas redacta est. Audemus tantum; sed in nomine Domini; & vicinus. Quis potenter Amans? S. tamen aude Et heri; pendebit in paululo damnatus ab ipso rege. Eftm. 7. 10. Olyva l. 9. Strom. §. Num vidistis. Vide L. J. t. Judex.

Num. II.

Pascha.

Nota quadruplex Pascha. Primum in Rameffe, quod est in finibus Egypti. Ex. 12. Secundum in deserto ad montem Sinai. Num. 9. Tertium trans Jordanem in Galgalis. Jos. 5. Quartum in Jerusalem, quod fecit Josias. 4. Reg. 23. Primum est gratiæ iustificantis; secundum poenitentis purificantis; tertium iustitiæ promoventis, sive pericentis; quartum gloriae indeficientis. Hugo Card. in Num. c. 9.

Erat proximum Pascha, dies festus Judæorum. Joan. 6. 4. Tunc enim præcipue confluent homines ad confessionem, & transeunt de vitis ad virtutes. Et dicitur Pascha dies festus Judæorum, quia soli Judæi, id est confitentis peccata sua, faciunt istum transitum, de membris diaboli, in corpus Christi, de culpa ad gratiam, de vitis ad virtutes, de servitute diaboli in libertatem regni, de exilio vitæ presentis ad patriam æternæ felicitatis. Hugo. Card. hic.

Pascha Hebraicè translati dicitur, vel professus: scilicet, quia per hoc mysterium de peioribus ad meliora transitur. Bonus transitus est, transire de peccatis ad iustitiam, de vitis ad virtutes, ad infantiam de senectute. S. Maximus de ho. 4. in festo Paschæ.

Quis est ergo, qui Pascha in spiritu celebrat; qui de vitâ, & mala consuetudine, in novæ devotionis statum resurgit. Thom. Kemp. conc. 32. de Paschate.

Num. III.

Flores, lilia.

Pro his, qui commutabuntur. Pl. 44. Alii Interpretes habent: pro floribus. Alii pro liliis. Tunc enim floris prodit, cùm hyems in ver mutatur: quod significat transitionem à malitiæ ad vitam ex virtute actam. At liliis aspectus monet, ad quid oporteat mutationem fieri. Eum enim, qui mutatione splendens effectus est, liquet ex atro, & tenebricofa, ad

ad nivem transmutatum esse. S. Greg. Nyf. tr. 1. de inscrip. Plalmor. c. 4.

Nivæ meæ dedit odorem suum. Cant. 1. 11. Nardus amara, est poenitentia, inquit Aponius. Unde, quasi ad litteram, locum tunc factum suo exposuit S. Magdalena; dum in signum poenitentia *unxit pedes Jesu* accumbentis in mensa Simonis. Ac rursum *assulit alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi*; illudque effudit in caput Jesu recumbentis in domo sua. Ideoque Magdalene locum applicant Origen. Nyf. Beda, & Aponius. Cornelius hic.

Flores apparuerunt in terra nostra &c. Cant. 2. 12. Notatur hic tres actus poenitentia: contritio, per flores; confessio, per vocem turturis; satisfactio per putationem. Cornelius hic.

Flores apparuerunt in terra nostra. Cant. 1. 13. Serenitas conscientia. Cant. 1. 15. *lectulus noster floridus.* Poenitentia. Hugo Card. in Pf. 27.

Num. IV.

Arbor.

Facite fructum dignum poenitentia. Matth. 3. 8. Arbor, est ipsa poenitentia; radix, contritio cordis; rami, opera bona, folia, confessio integra; fructus, satisfactio poenitentia. Hugo Card. hic.

Poenitentia salutis est arbor; propterea, quod multos in peccatis mortuos resuscitat. S. Ephrem de poenitentia.

Num. V.

Vinum.

Potasti nos vino compunctionis. Pf. 59. 5. *Vinea facta est dilectio.* Il. 5. 1. Vinea fidelis animæ. Cant. 2. 13. *vinea florescens &c.* Hujus vineæ est vinum poenitentia. Luc. 10. 34. *alligavit vulnera ejus fundens vinum.* S. Thom. Aqu. hic. *Gustavit aquam vinum saltam.* Joan. 2. 9. Fit miris, & oculis modis quotidie mutatio in mentibus hominum; quæ præfertur mutationi aquæ in vinum. Sim. Casl. l. 5. c. 1. hic.

Num. VI.

Aves.

Sumer-dus pullos columbarum. Levit. 12. 8. In columba enim habet gemitum pro cantu. S. Bonaventura f. 2. D. 2. Epiph.

Similis factus sum pellicano solitudinis. Pf. 101. 7. Homo poenitens est pellicanus solitudinis: qui poenitentia, sicut pellicanus sanguine, pullos, opera à serpente Inferni venenata resuscitat. S. Vinc. Ferr. l. 5. de S. Dominico.

In lege erat statutum, ut dives mulieris purgandæ, in Sacrificio darent agnum; pauperes verò duas columbas immolarent. Per agnum vitæ innocentia; per turtures verò moerentium designat poenitentia. Quia ergo non possumus Deo offerre agnum innocentis, offeramus turtures poenitentia. S. Honorius Augustod. l. in Purif. Mariæ.

Num. VII.

Numeri.

Principem super quinquaginta. Il. 3. 3. Quinquagesimus numerus semper refertur ad poenitentiam; principisque poenitentiam, & caput eorum, qui salvantur per poenitentiam, Christus est. Unde & David in quinquagesimo numero Psalmum scribit poenitentia. S. Hieron. l. 2. hic.

Discubuerunt in partes per centum, & quinquagenos. Marci. 6. 40. Oportebat enim eos, qui requiritur erant in Jesu cibaribus, aut esse in ordine centum, qui numerus sacer est, ac Deo, propter unionem, consecratus: aut in ordine quinquaginta; qui numerus continet remissionem, juxta mysterium Jubilati. Origenes p. 2. hic.

Sed citò, scribo quinquaginta. Luc. 16. 6. Novimus, quod federe humilitationem, citò festinationem, scribere firmitatem, quinquaginta poenitentiam, designat &c. Sancti. Bern. D. 10. Pent.

Num. VIII.

Mors.

Dominus mortificatus &c. l. Reg. 2. 6. Occiditur quodammodo, cum definitus esse, quod finis: novo enim pietatis genere in uno, eodemque hominicipius, & adulter, occiditur; ut miseris renascatur, & castus, Fornicator, & ebriolus, extinguitur; ut continentis, & sobrius, procreetur. Sic ergo mortificatur Dominus, ut vivificare faciat. S. August. l. 17. c. 4. de Civit.

Venit mors super illos. Pf. 54. 16. Hoc spiritualiter acci-

piendum est: quia morte suo, emendationem magis, quam consumptionem, venire postulat inimicis. Mors enim dicitur vitæ finis: & qui in meliorem partem convertitur; occasionem prioris conversationis merito reperisse judicatur. Cassiodorus hic.

Poenitentia, per quam homo moritur peccatis, assimilatur morti corporalis. Mors, juxta Isidorum, septem utilitates inducit. *Prima*: potentiam tyrannorum solvitur: sic poenitentia solvit potentiam demonum, quam habent super animam propter peccatum. *Secunda*: voluptatibus, & peccatis, sinem imponit: sic poenitentia per mortificationem. *Tertia*: mors est terminus omnis miseræ: poenitentia peccatum excludit, miseræ causam. *Quarta*: mors est confirmatio gratia: poenitentia, dum à culpa per firmum propositum præservat, *Quinta*: mors est acquisitio vitæ. *Sexta*: mors est reparatio innocentia: poenitentia refertur merita; multi etiam ferventes poenitentes acquirant, vel superant, in merito, vel gratia, multos innocentes. *Septima*: mors est collativa æternæ felicitatis. Geminianus l. 6. c. 54.

§. II.

Varia alia Symbola.

Ex Veteri.

Videtur scalam. Gen. 28. 12. Scala, quam vidit erectam in coelum, est poenitentia, per quam ad coelum ascendit. Huic scalæ Dominus innixus est: quia poenitentes expectat, & vocat. Angeli ascendentes, & descendentes, sunt cogitationes poenitentium; quæ ad pœnas Inferni descendunt; nunc ad paradisi gaudia scendunt. Hugo Card. in Sap. c. 10. Quid per scalam significatur, quam vidit vir plenus gratia, Dormiens super petram, idest, super Christum; qui dicitur est petra, quasi firma, & solida, nisi poenitentia? Hujus gradus sunt contritio, confessio, & satisfactio. Hæc incipit in terra; sed perducit ad coelum, immo ad ipsum Dominum, quem desuper vidit innixum. S. Bonav. l. 7. de Adv.

Nequaquam Jacob appellabitur nomen tuum; sed Israel. Gen. 32. 18. Qui non solam Jacob, verum etiam Isaac, veraciter dicit, vel esse, vult; similiter in fortitudine sua, idest, in fide sua, dirigitur cum Christo, magno consilii Angelo, & invaleat ad Angelum hunc: videlicet ad agendo poenitentiam, & faciendū dignum poenitentia fructum. Nam quod ait: *& confortatus est.* subjungens *sero;* *& rogavit eum;* *Ol. 12. 4.* rectè dicas de fortitudine poenitentium: quia revera fortes sunt, stendo instanter, & rogando perseveranter remissionem peccatorum; juxta illud: *à diebus Joannis regnum celorum vim paritur.* In Bethel lactatus est, quod interpretatur *domus Dei.* S. Rupertus l. 5. in Of. c. 12. 1.

Die tertio, quando gravissimum vulnere dolor est. Gen. 34. 25. Sic se habet demon in circumfissione poenitentia; quæ tribus constat diebus: primus est contritio, secundus oris confessio, tertius satisfactio. Et hoc tertio die plus nos hostis aggredditur. Diez conc. 4. in festo Corp. Chr.

Non sine mysterio undecim velis cilicium tabernaculum desuper operitur. Ex. 26. 7. quo reum esse ostendit torum Mundum Deo ac sub poenitentia degere. S. Prosper. Aqu. de promiff. &c. p. 2. c. 2.

Facies & labrum æneum &c. Ex. 30. 18. Quod potest exponi de poenitentia; quæ dicitur mare, pro amaritudine contritionis, labrum pro confessione. Dicitur etiam æneum pro constantia, & fortitudine, in labore satisfactorum. Illud labrum ponitur inter tabernaculum, & altare. Altare est Ecclesia militans; in qua nos debemus offerre Deo prius lotos per poenitentiam. Rom. 12. 1. *obfero vos &c.* Tabernaculum est vita æterna, sive celestis patria. quod nequaquam transferri poterit, ut dicitur Il. 33. 20. Qui ergo à militante Ecclesia vult ire ad triumphantem; oportet, quod per mediam transeant poenitentiam: hæc enim est via. Aqua ponitur in labro; quando poenitentia fit cum lacrymis, vel cum gratia. Tunc Aaron, & filii, debent lavare in eo manus, & pedes. Ex. 30. 19. idest, peccata operis, & affectionis, per poenitentiam diluere; maxime quando ingressuri sunt tabernaculum *refectionis.* Ità & nos oblaturi, & reddituri Deo animas nostras in morte, tanquam thymiana redolentia, debemus prius animam à peccatis omnibus abluere. Hugo. Card. in cap. 5. Joan.

Vesper finis est diei, & initium noctis: sic & poenitentia finis est vane lætitiæ, & principium tristitiæ salutaris. Vid. Beda in c. 15. Levit.

Dies primitivorum, quando offerretis novis fruges &c. Num. 28. 26. Dies primitivorum, status poenitentium est, qui primitias bonæ vitæ offerunt: novæ enim fruges, novæ virtutes sunt. S. Bonav. l. 1. in Vigil. Nat. D.

Sicut transitus prior Hebræorum, quo, Duce Moysè, transferunt mare rubrum, Jos. 4. 24. 25. representat Baptismum; sic posterior, quo, Duce Josue, transferunt Jorda-

nem, figurat poenitentiam. Et sicut Hebræi, post transitum Jordanis, celebrant Pascha; sic post poenitentiam sumitur Eucharistia. Præterea Jordanis idem est, quod *fluvius iudicium.* Talis est poenitentia; in qua poenitens est accusator sui; & Sacerdos iudex. Sicut Jordanis contrarius est retrosum; sic poenitens vitam commutat. Sicut Hebræi transito Jordane cum Chananzis affidue bella gesserunt, donec iis expulsi, terram possederunt; sic & nos, post mutationem vitæ, affidue cum vitiis configramus oportet. Cornelius hic.

Est poenitentia una munitissima civitatum, quas Dominus Moysi mandavit segregari in salutem fugitivorum. Num. 35. 11. Deut. 19. 2. Jos. 20. 2. 21. S. Laurent. Just. l. 4. de casto conn. c. 7.

Novacula non ascendet super caput ejus. l. Reg. 1. 11. De ipso Domino intelligit: ipse enim solus, qui sine peccato vixit in carne, omnes dies vitæ suæ Domino dedit, ut nil in se omnino, quod poenitendo refecaret, invenit. Ven. Beda hic.

Venit-scissa veste &c. l. Reg. 4. 12. Scindebant vestes; quando Deum per poenitentiam ad misericordiam flectere nitentur. Ut Jos. 7. 6. Achab 3. Reg. 21. 27. Josias 4. Reg. 22. 11. Mardocheus Esth. 4. 1. Joel. 2. 13. *scindite corba vestra; & non vestimenta vestra.* Mendoza hic.

David ascendebat clivum oliværum - sed omnis populus &c. 2. Reg. 15. 30. Via olive poenitentia est; per poenitentiam enim venit ad misericordiam. Per hæc viam incedere debent, qui vult sequi David, id est, Christum. Olive extensus in cortice amaritudinem habet; sed intus in fructu habet dulcedinem: sic poenitentia amara est; sed fructus ejus dulcis. Hugo Card. hic.

Ete curru igneo. 4. Reg. 2. 11. Curru igneo Elizabeth poenitentiam significat: quæ debet esse ignea per amorem; sicut nitens figurat: rotæ, contritio, satisfactio, confessio, restitutio. S. Bonav. l. 2. D. 4. Adv.

Levit in Jordanes sepries - & restituta est caro ejus, sicut caro porci parvuli. 4. Reg. 5. 14 ut significaret eos, qui scelera abijcunt, in puerorum vigorem renovandos. Mendoza in 1. Reg. 13. 1. Annot. 13. Sect. 1.

Ete vultus ad unguendo oculos. Tob. 6. 9. Cocities animæ humane curatur felix, id est, amaritudine poenitentia; nullum enim tam grave peccatum est, quod non cordis amaritudine abstergatur; & quod non fletibus deleatur. Sancti. Bonaventura serm. 41. Dom. Quinquag. Inter cetera, quæ animam illuminant, est amaritudo poenitentia. S. Thom. Aqu. D. Quinq.

Job interpretatur dolor, sive ulularis; & signat poenitentiam dolentem de peccatis suis. S. Bonaventura serm. 1. D. infra Ocl. Nat. D.

Utinam apprehenderent peccata mea; quibus iram merui &c. Job 6. 2. Peccata trahunt ad Infernum; sed calamitas poenitentia præponderans elevat ad coelum. Hugo Card. in c. 4. Gen.

Carbones succensi sunt ab eo. Pf. 17. 9. Peccatores dicit, qui velut carbones mortui in Mundi istius cœcitate tenebantur; sed iterum poenitentia inflammant reviviscunt; & ex mortuis prunis vivi incipiunt esse carbones. Cassiodorus hic. Lem. *Assante micamus.* Picinelli.

Vox Domini super aquas. Pf. 28. 3. Baptismus. *Vox Domini in virtute:* Confirmatio. *Vox Domini in magnificentia:* Eucharistia. *Vox Domini confregit cedras:* Poenitentia, &c. S. Vinc. Ferr. l. 1. Dom. Oculi.

Confitebor tibi in cithara. Pf. 43. 4. id est, sic faciam poenitentiam, ut tu Deus glorificeris in operibus meis. Cithara enim significat poenitentiam: quia sicut cithara extendit chordas; sic & poenitentia debet extendere omnia membra hominis pletho præceptorum; ut singula membra castigentur. Hugo Card. hic.

Inscripto Pfal. 99. *Quando domus edificabitur post Captivitatem. Cantate Domino canticum novum.* Pf. 95. S. Hieron. Iclix poenitentia licet auriis; tamen, si egeris poenitentiam, nova domus Dei dicitur. Nova domus novum meretur canticum. Arcones in Il. l. 18.

Jufserunt semita, &c. Prov. 4. 18. Aurora vapores resolvens ex iis rorem omnibus optatum producit: unde dicitur aurora, quasi aurora rotans, vel quasi aurora hora. Sic poenitentia, quæ peccator fit justus, adducit et rorem doloris, & lacrymarum fecunditatem bonorum operum. S. Gregor. in Cant. 6. Ecclesias in incipientibus est aurora: quia & tenebris peccatorum luce sanctæ operationis splendere incipiunt. Cornelius hic.

Orietur sol. Eccl. 1. 4. In Baptismo, & occidit per peccatum; & ad locum suum revertitur per poenitentiam. Hugo Card. hic.

Ad locum, unde exiit flumina, revertentur, ut iterum fluant. Eccl. 1. 7. Qui à virtute in vitium, atque malitiam, decidit; torquentur, ac flumini, more ex alto quodam loco in præcepis, concavumque, ac terreste delabuntur. Possunt tamen, & cum ad ipsum jam vitium pervenerint, re-

versitare, ad poenitentiam redeunt; & per conversionem iterum reverti in viam, quæ perducit ad paradisum, unde homo primus erectus fuit. Olympiodorus hic.

Tempus plangendi. Eccl. 3. 4. Est tempus poenitentium, peccata perpetrata planguntium. S. Bonaventura in Pf. 118. *Adversarius dilexerunt te.* Cant. 1. 2. Adversarius dicitur animas; quæ in Christo renatæ, lodes veteris hominis abjecerunt. V. Beda l. 2. hic.

Capilli tui sicut greges caprarum. Cant. 4. 1. Quia capilli imperfectissime sunt corporis partes, apte representant peccatores poenitentes; quos Ecclesia non reiecit. Et assimulantur gregibus caprarum; quæ etiam sunt Symbolam peccatorum. De Ponte hic l. 7. Exh. 2. §. 1.

Præ are afferam aurum &c. Il. 60. 17. In inflatione spiritalis Jerusalem ligna vertentur in æs, & lapides mutabuntur in ferrum: id est, bruti quondam, & insensibiles, homines, in eas materias mutabuntur; quæ utilitatem aliquam præbeant civitati. Ipsumque æs, & ferrum, per augmenta virtutum, in aurum, argentumque, mutabuntur: ut nequaquam utilitatis speciem, sed pretium quoque habeant, & decorem. S. Hieron. hic.

Tonda taum capillum. Jerem. 7. 29. Cur sanctimonialis tendentur? quia assumunt poenitentia lamentum, & Religionem intrantes. S. Thom. Aqu. in 1. Cor. 11. Lect. 1.

Omnes, fater quem videritis Thau, nā occidentis. Ezech. 9. 6. Thau est ultima in alphabeto, & formam crucis habet: unde significat finalem poenitentiam, quæ solvat. Hugo Card. in c. 13. Marci.

Ex Novo.

Noli timere, accipere Mariam conjugem tuam. Matth. 1. 20. id est, amaritudinem poenitentia. Accipienda enim est poenitentia in uxorem: quia pulchra, quia dives, quia nobilis; soror enim Regis coelorum est. Hugo Card. hic.

Inventoriam puerum cum Maria. Id est, amaritudine poenitentia. Matth. 2. 11. Hugo Card. hic.

Aurum, thau, & Myrrham. Matth. 2. 11. Aurum offerunt Doctores, sapientiam; thus Martyres, & Confessores; myrrham poenitentes peccatores. Euseb. Emiff. in Epiph. D. *Per altam viam reversi sunt.* Matth. 2. 12. Auth. Imp. qui à diabolo venit ad Deum, nunquam debet per illam viam ambulare; per quam venit ad diabolum. Venisti per viam fornicationis, ambula de cetero per viam castitatis &c. S. Gregor. hom. 10. qui à paradisi gaudiis per delicta discessimus, ad hæc per lamenta revocamur. Cornelius hic.

Ad Joannem, ut baptizaretur ab illo. Matth. 3. 13. JESUS nulla indiget poenitentia, quia absque peccato omni erat; sicut suscepit carnem similem carni peccati, ita suscepit baptismum similem baptismum poenitentium; facit professionem finalem professioni poenitentium. Cajetanus hic.

Ascendite et in naviculum. Matth. 8. 23. Hæc navicula est poenitentia, propter officium transferentis. Navicula dicitur: quia poenitentia nostra modica est respectu peccatorum; quæ facinus; & pœnarum, quis meruimus; & præmiorum, quæ expectamus. S. Vinc. Ferr. l. D. 3. Epiph.

Cum appropinquassent Jerusalem &c. Matth. 21. 1. Via Christi in ingressu Jerusalem: 1. manè recessit de Bethania; à qua recessimus, quandocumque præcepta Dei violamus. 2. venit Bethphage, quæ interpretatur domus oris. Ecce confessio, postquam recessisti de Bethania; Bethphage erat villa Sacerdotum. 3. Ascendit in montem Oliveti: ecce operis satisfactio. 4. descendit in vallem Josaphat; quæ interpretatur domus iudicium: ecce debitum remissio: 5. venit in Jerusalem, quæ interpretatur pacifica: ecce hic injuriam remissio. Id. f. 3, D. Palm.

Orate, ut non fiat suga vestra in hyeme. Matth. 24. 30. Hyems est status culpæ; ver est status poenitentia. Cant. 2. 11. *hyems transit.* Estas status perfectæ justitiæ: Autumnus mortis. Tunc enim colligit homo, quæ seminavit. Hugo Card. in c. 35. Gen.

Scitis, quia post biduum Passha fiet. Matth. 26. 2. Christus in Passione sua, tyrum gerit peccatoris, & poenitentis. Hugo Card. hic.

In sudore munda. Matth. 27. 59. JESUM involvit, qui pura mente cum suscipit. Lintheum lavatur, torquetur, flectitur. Jer. 4. 14. *lava à malitia cor tuum.* Per opera poenitentia debet torqueri; per fervorem divini amoris à carnali desideriorum humore deficcari. S. Bernardinus t. 2. f. 157.

Quoniam ex eis longè venerunt. Marci 8. 3. De longè ad Christum veniunt; qui ex peccato mortifero per poenitentiam iter veniunt. Est enim peccatum regio illa longinqua, in quam prodigus, patrem deserens, proficiscitur. Luc. 15. 13. S. Gregor. hom. 21. in Ezech. quorundam quique plus in pravo opere erravit, tantò ad omnipotentem Dominum longius recessit. Ideo, qui de longè veniunt, in via deficiunt: quia Divini verbi lectione, & meditatione, se non paucunt. Poenitentiam quidem agunt; postea verò nihil de æternis flammis, nihil de perpetuis cœli gaudiis, tibi de Christi Passione, mor-

more, iudicio, cogitat. Barradius t. 2. lib. 10. cap. 18. hic.

Collat crucem suam. Marci 8. 34. Crux poenitentiae, ad infamiam crucis Christi, habet quatuor brachia, id est, quatuor opera poenitentiae. Brachium inferius, quod figitur in terra, significat cordis contritionem; quae est secreta intus in corde, Brachium superius est emendandi propositum, juxta voluntatem Dei vivendo; aliud ad Deum respiciendo. Dextrum significat confessionem oris, Sinistrum injunctae poenitentiae observationem. S. Vinc. Ferr. f. 1. D. 2. post Oct. Epiph.

Offerbant ei parvulos. Marci 10. 13. Parvuli sunt poenitentes, qui, more parvulorum, saepe plorant. S. Bonaventura f. 1. D. 18. Pent.

Multi in navitate ejus gaudebunt. Luc. 1. 14. Tunc nascitur Joannes, cum peccator poenitentiam agit. Gaudium erit in caelo super uno peccatore poenitentiam agente. Luc. 15. 10. Hugo Card. in Luc. hic.

Consummati sunt dies ejus, ut circumcideretur puer. Luc. 2. 21. Toties circumciditur homo, quoties post peccatum ad poenitentiam redit. Euseb. Emilii. in Circum. D.

Post triduum invenitur illud. Luc. 2. 46. Post triduum poenitentiae, id est, contritionem, confessionem, satisfactionem, invenitur Jesus. Hugo Card. hic.

Visitavit duas vias. Luc. 5. 2. Duae vias, sunt duae viae eundi ad Deum, scilicet innocetia, & poenitentia. Et qui non fecit ingratum in unam istarum, peribit in mari. Hugo Card. hic.

Non mittens manum suam ad aratum. Luc. 9. 62. Aratum est poenitentia: quia, sicut aratum frangit terram ad fructificandum; sic poenitentia colit terram corporis; ut faciat fructus spirituales. Non respicere retro, potest intelligi dupliciter: vel ad officium, quod fieri potest sine peccato. S. Vincent. Ferr. f. ser. 4. Pasch.

Cum invenit ovem (ovem). Luc. 15. 5. Perditur rationalis ovis, cum a divinis praeceptis longius separatur; invenitur autem, cum per poenitentiam respicitur, & in illis reperitur. Euthymius Zigabonus hic. Quilibet peccator agens poenitentiam, est ovis centesima; quae post multos errores humeris ipsi Pastoris reportata est ad ovile. Haec est drachma perditam, sed inventa: hic est filius prodigus; hic est Lazarus ulceribus plenus: hic est Lazarus quadriduanus; haec est focus Petri fabricians: haec est mulier peccatrix; haec sanguinaria: hic est servus Centurionis: hic est publicanus: hic est pullus athenae. Hugo Card. in c. 10. Levit.

Si perdidit drachonem unum, nonne accendit lucernam? Luc. 15. 8. Dracham Evangelicam, quam accepere, & qua dives effectus fueras, ignavia tua perdidisti. Poenitentia lucernam accendit; inclinatur diligenter. S. Greg. Nyss. or. in eos, qui acerbis alios judicant.

Est autem Jerosolymis probatica piscina. Joan. 5. 2. Piscina est poenitentia, qua lavantur a sordibus peccatorum. Angelus autem est Doctor, qui movet aquam, dum movet ad compunctionem, vel ad lacrymarum gratiam. S. Bonaventura f. 2. D. 4. Pent.

Visitavit Petrus saltum apertum. Act. 10. 11. Quae visio poenitentiam signat, & mortificationem: quae si perfecta sint, homini aperit caelum, eumque ad penam Purgatorii liberant. Linteum ex lino conficitur: hoc autem aquis mergi, tundi, decorticari, & torqueri debet; ut linteum conficiendo aperit. In eum modum multis tribulationibus probari necesse est, ut poenitentia perfecta meritis, atque peccatorum expiationem, assequatur. Per bestias illas peccata designantur; quae nos in belluas convertunt: in quadrupedia concupiscentia carnis; in serpente, terram comedentia, concupiscentia oculorum; in volatilibus vero superbia vitae, animas transformat. Illas bestias occidere jubetur Petrus, & post eum Sacerdos, potestate sibi tradita: qua cunctis caelum claudunt, & aperiunt. Nec occidunt illas belluas tantum, & monstrata peccatorum; sed & ea comedunt. Of. 4. 8. *Peccata populi mei comedunt.* Solum piscis deerant: quia ad Satisfactionem non adhibentur, nec maculantur: quia muti, & elinguae, procul ab eo mysterio arcantur. Doultreman de an. l. 4. c. 3. Sect. 8.

Petrus dormiens. Act. 13. 6. Signat peccatorem in carcere peccati dormientem inter duas vias, scilicet Angelum bonum, & malum. Una catena, est longa consuetudo; secunda, mala societates. Primum opus illuminatio; secundum percussio, id est, compunctio; Tertium erectio Petri; id est, propositum; quartum ceciderunt catena, confessio; quintum prostratio, restitutio; sextum, catena te, injuriam remissio; septimum, circumdasti tibi vestimentum, hoc est, honesta conversatio. Sancti Vinc. Ferr. f. de S. Petro ad Vine.

Vincenti dabo edere de ligno vitae. Apoc. 2. 7. Rupertus: vincere, est poenitentiam agere, quae illi Episcopo suavia: per poenitentiam enim vincit homo hostes suos, seipsum, car-

nem omni hoste crudeliorem. Sylveira hic. *Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis.* Apoc. 3. 5. Anselmus, Beda, Haymo &c. videntes intelligunt poenitentes; qui a culpis resurgunt. Ramirez in ep. 5. hic.

Calycio iunge oculos. Apoc. 3. 18. Calycio poenitentiae iunge oculos tuos, ut intellectus purgetur ab errore, vel ignorantia. Albertus M. apud Sylveira hic. Calycium est amaritudo poenitentiae quae per confessionem clarificat sensus cordis; sicut collyrium per effusionem lacrymarum oculos carnis. Ricard. à S. Vict. l. 1. hic.

Ex Patrium, & aliis.

Est tu peccator ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicuius tabulae fidem. Haec te peccatorum fluctibus mergum prolevarit, & in portum divinae clementiae protelabit. Tertull. l. de pent.

Myrrha, & alio propter suam amaritudinem, significant poenitentiam; per quam aliquis in seipso Christum conservat absque corruptione peccati. S. Augusti. l. 3. de doctr. Chr. c. 2.

Avertere, avertere ab Occidente convertere; ad Orientem. Occidunt ibi peccata, oritur inde iustitia; in occidentem vetus, in Orientem novus: in occidentem Saulus, in orientem Paulus. S. Augustinus hom. 14. inter 50.

In faciem cadere, est in hac vita vasa unumquemque culpas agnoscere, eademque penitendo deslere. Retro vero, quod non videtur, cadere, est ex hac vita repente decidere, & ad quae supplicia ducatur, ignorare. Sancti. Hieronymus c. 37. in Gen.

Merito tamen Sacramentum quoque poenitentiae dici potest balneum lacteum. S. Gregor. in c. 5. Cant.

Operam demus, ut in poenitentia praesidio constitemus, sanguine lacte sanctis ejus uberibus; quibus humanas destruxerat infirmitates. B. Abbas Abb. or. 23.

Poenitentia est sicut aqua calida contra canes; & maxime quantum ad contritionem: sicut enim cum aqua calida efficitur canis de coquina; sic cum aqua lacrymarum efficitur diabolus, & peccatum de anima, &c. S. Bonavent. diat. Sal. 2. c. 1. Vide ibidem plura.

Sicut puer rumpit vestem veterem, ut citius habeat novam: sic bonus poenitentem lacerat faciem carnis; ut citius animam suam acquirat solam felicitatis aeternae Pf. 29. 12. *condidisti faciem meam,* & circumdasti me lustria. Id. ib.

Dolor Christi in cruce pendens significat contritionem, quam debemus habere de peccatis in morte, inclinando caput in confessione. S. Vinc. Ferr. f. de exale S. Cruc.

Mare significat poenitentiam: quia hic dicitur, quasi amarum. Contritio, propositum, confessio, satisfactio, amara sunt. Id. f. 1. D. 4. Quadr.

Boni faciunt hic vigiliam in iustis poenitentiae, & ideo perveniunt ad festum iucunditatis aeternae. S. Bernardinus l. de contr. Mundi.

Poenitentia similis mari. 1. quia mare est naufex, & vomitus ciborum provocativum: hic poenitentia generat peccati abominationem: nam quod pius peccatori videbatur pretiosum, & delectabile, videtur poenitenti ignominiosum, abominabile. 2. mare sordes relinquit & se purgat; cadavera non tolerat: sic poenitentis confessio. 3. mare dura, & pretiosa, generat; licet sit liquidum; ut patet in gemmis, & lapidibus. Sic poenitens, licet mollis, & liquidus in lacrymis; tamen durissima tolerat in Satisfactione. 4. mare non transgreditur litus; nec poenitens praepcepta. Geminiiani l. 1. c. 60.

Cereus in inverso candelabro deficiens. *Ventur*, & *vivent*. Bovius.

§. III.

Poenitentiam quantum Deo, & Christo, expectat.

Ex Veteri.

Fac tibi aram. Gen. 6. 14. Volebat illos, qui tam graviter peccaverant, fabricatione Arcae adnotari, ut secum cogitarent, quae resisterent; respiciendoque indignationem non experirentur. S. Chrysost. hom. 24. in Gen. Centum annis fabricata Arca: ut homines aspectu longo illius Arcae, ad talem usum deputatae, magis timerent; & a suis peccatis, per aspectum Arcae, & ad praedicationem ipsius Noe, resisterent. S. Thom. Aqu. in c. 7. Gen.

O si quis mihi daret potum aquae. Or. 2. Reg. 23. 15. Sitio, ait, aquam Bethlehem! & continuo tres eorum irrumpunt per medios hostes, eique potum desideratum deferunt. -Modo sicut David noster conversionem nostram: irrumpant per medios hostes, omnes vincamus difficultates; ut ei pareamus. In hoc, ait Elezer Gen. 24. 14. agnoscam, quae sit futura sponsa Isaac? cui petico potum, & illa libenter dederit. In hoc agnosces, o anima; an futura sis sponsa Christi, si potum petenti tibi libenter das. Olorius ser. 6. D. 3. Quadr.

Extra-

Extendi manum meam. Prov. 1. 24. Manus extendere, est pacisci, & reconciliari, volentis. q. d. Deus: ego iudicium tuum, mihi à vobis illatam, oblitus, prior extendi dexteram, invitans vos ad reconciliationem meam: ut quae vos vicissim, in signum renovati frateris, dexteram vestram meae confecerit. At vos me, extendentem manum, rapuistis; vestram extraxistis. Cornelius hic.

Surge amica mea. Cant. 2. 13. Surge à delicto, & veni in fiduciam; surge à peccato, & veni ad poenitentiam; surge ab infidelitate, & veni in fide. Id. ib. hic.

Ostende mihi faciem tuam. Cant. 2. 14. id est, converte ad me faciem tuam, quam à me averfam habes: avertit illam à terrenis rebus, quas plus, quam me, amabas, ut deinceps tu me respicias, & ego te. De Ponte hic. Exh. 26. §. 3.

Aperi mihi forer mea. Cant. 5. 2. Ponit his verbis rationes ad suadendum peccatori, ut aperiat Deo. Cum ait, aperi mihi, insinuat, aperuisse peccatorem alius; vel aperire fore. Etiam ad janam cordis stat enim diabolus pulsans; id est alio modo, quam Deus. Sicut enim in palatis regum sunt plures ordines portarum, antequam perveniatur ad secretum cubiculum; ita cor hominis plures continet ordines portarum. Quinque sensus sunt portae, magis intimae, sensus interni, phantasia, appetitus sensitivus; per quas etiam intrat diabolus; & vehementius pulsant, cum sordas cogitationum excitat; & immittit: quas David Pf. 77. 49. vocat immisiones per angelos malos. Et sic misse diabolus in cor Juda, tradidit Christum. Joan. 13. 2. Diabolus quidem immissit; sed Judas admisit, & consentit: & ideo ad possidendum cor ejus intravit; cum tamen illam immisionem potuisset repellere. Univerfa enim potestas diaboli non amplius se extendit; quam ad pulsandum per has januas: at ulterius est intimior cordis janua ad superiorem Spiritus partem; ad quam solus Deus immittit pulsare potest, immitendo in intellectum, vel voluntatem, pas cogitationes, & ferventes affectus. Aperi mihi q. d. aperuisti januum cordis tui diabolo, & hosti, qui tuum fidebat interitum; cur ergo non aperis mihi Creatori, Redemptori, Protectori tuo, qui tuam cupio salutem. Aperuisti tyranum; aperi legitimum Domino: Aperuisti lupum, qui intravit, ut perderet, & macretur; aperi proprio Pastori, qui intrare cupit, ut te pascat, & tueatur. Aperi mihi forer mea q. d. mille titulis es mea; cistidem teneris aperire mihi. Non enim pulso ad januum alienae domus, sic diabolus; sed propriae. Facta es mea forer per Incarnationem, amica per Passionem, qua reconciliavi te Deo; columna per missionem Spiritus S. quam tibi merui; & tandem facta es immaculata &c. De Ponte hic. Ex. 8. §. 1. Mirabilis est hic Glossa Hebraeorum edita à Galatino l. 8. c. 8. filii mei, aperite mihi aperiuntur unam poenitentiam, si eum est foramen acus, & ego aperiunt vobis aperiunt misericordiam; quam ergo intrabit quadriga, & curus. Cornelius in ep. Jacobi c. 5. 16.

Revertere. Cant. 6. 12. Non abs te quater dicitur, ut revertatur; per veram scilicet cordis contritionem, per integram confessionem, per condignam satisfactionem, & tandem per motum correctionem. De Ponte hic Ex. 8. §. 1. Idcirco tam crebro est revertere dicitur: ut, etiam si conversa deliquit, in desperationem non decidat; sed à peccandi consuetudine spe indulgentiae respiciat. S. Justus Orgeti hic *Laboravi rogans.* Jer. 15. 6. q. d. toties rogavi, ut converterer mihi: laborasse, si possibile fuisset. Isa. 43. 24. *prebui mihi laboravi rogans.* Hebr. laboravi rogans, & poenitere. Id est, laboravi rogans, & invitans te per prophetas, ut poeniteres, teque converteres. Maldonatus vertit: laboravi poenitendo: aut, ut Sanchez, miserendo q. d. sapienter decrevi punire vos; sed ductus poenitentia & misericordia, revocavi sententiam; sperans veltri emendationem, sed nihil obtinui, tantum fatigavi me. Cornelius hic.

Ex Novo.

Intrate per angustam portam. Matth. 7. 13. Inter vias, quas nos docuit Christus, prima est poenitentia. S. Thom. A. p. D. 23. Pent.

Venite ad me omnes, Matth. 11. 28. Nota: clementissimum Jesum in probatica piscina unum tantum sanasse. Joan. 5. 5. In domo Phariisaei ubi foli Magdalenae pepercisit. Luc. 7. 47. Ex omnibus adulteris unam solum, quam Judai lapidare volebant, defendisse. Joan. 8. 7. Ex latronibus unum tantum dixisse: *hodie mecum eris in paradiso.* Luc. 23. 43. Ac denique ex omnibus divitiibus solum Zachae dixisse: *hodie domus huius saluta est.* Luc. 19. 9. His autem verbis, *venite ad me omnes,* cunctos vocat. Diez conc. 2. D. 20. Pent.

Me invenit eos dormientes. Matth. 26. 40. Quoties & redit ad nos, & invenit dormientes, & tamen benignè suscitans nos. Venit in secunda, & tertia vigilia; sed beatus ille servus, quem tunc invenit vigilanter. Evigila, tandem, evigila, miserabilis anima; si non amorem, saltem timore. Drego Ol. de fact. Pais.

Tergit laculum. Luc. 7. 14. Tangit laculum, sicut portitor, & mortuum suscitavit; dum fuge visitationis attacku ad poenitentiam hominem reducit. Euseb. Emilii. ser. 5. D. 4. Quadr.

Abolens, tibi dico, surge. Luc. 7. 14. Hoc quotidie dicit Dominus unicuique peccatori: surge, qui hactenus jacuisti in vitis; surge ad poenitentiam agendam. Haymo D. 16. Trinit.

Gaudium erit super uno peccatore poenitentiam agente. Luc. 15. 7. Non solum super multis, sed etiam super uno. Id autem ostendit. Deum vehementer scire culpis peccatoris poenitentiam. Euthymius Zigabonas hic.

Da mihi bibere. Joan. 4. 7. q. d. cito convertere, & me potabis. q. d. tu sitis ad culpam, & ego sitio te ad gratiam: tu sitis tuam damnationem, & ego tuam salutem. Hugo Card. in hic.

Ego cibum habeo manducare. Joan. 4. 32. d. ineffabilis nostri Salvatoris amor! flagrans in corde amorosi JESU nam lassatus ex itinere, astu fervente, jejunus, & fatibundus, jam hora sexta instante, sitiens vehementer, non videtur bibisse, nisi mulieris fidem: & quasi ex ejus conversione refrigeratus in animo, sitis sui corporis non curat angustias. S. Bernardinus. t. 2. f. 31.

Pro Christo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos; obsecramus pro Christo; reconciliamini Deo. 2. Cor. 5. 20. Singula verba multo pietatis neccare stillant. Non quavis legatione Paulus pro Christo fungitur, sed hac obsecratoria: quasi Christus per ministros suos quotidie obsecrator accedat. Nec satis habet optimus Salvator monere, suadere; sed rogat: Mediator enim est, & pariter cum bono nostro sanguinis sui fructum sic carpit suavissimum. Ramirez in ep. 4. Apoc. 2. 21.

Etes si ad ostium, & pulo. Apoc. 3. 20. Suaferat Christus D. Episcopo poenitentiam; ne putaret, difficile fore, ut è tanto tempore in ferventem poenitentiam posset venire: patatissima gratie suae auxilia ei ostendit, & pollicetur: idque sub figura hospitis benevolus; qui ab alio durissimo expulsus, ad ostium anhelus perseverat, & sollicitè pulsans, admitti rogat: ut intrans veterem, exhibitio charitatorum epulo, redintegret amicitiam. Id hic in ep. 7. Ubi voces ille Pf. 49. 13. *si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terra.* Cur ergo, cum tua sint omnia, excubas ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro fieret, delicias poenitentiae non plenè gustatas Deus: vastabat enim angelorum amore, excubans ante hominis ostium; ut coeques cum eo? Jactaret illud in veteri Testamento, quando Filium suum adhuc retinebat in solio gloriae suae; postquam verò dedit Filium; etiam tuum illo ostium nobis duxerit, ait Paulus Rom. 8. 34. Sed dicamus veritas: antequam Verbum caro

omnis doctrina, atque omnia mysteria, concessa sunt, respicientia, & salute. S. Greg. Naz. or. 39. in sancta lumina.

Peccavimus; agamus penitentiam milles peccavimus; milles quoque penitentiam. De omni opere bono gaudet Deus; praeferunt vero super omnia penitentiam faciente. S. Ephrem de variis tormentis Inferni.

Multiformis, & copiosa, est penitentia; ideoque varia scelerum genera Deo apponit. Id. de penit.

Festum excitat Deo penitentia: quoniam & caelum movet ad epulas, & Angeli utantur, dum penitentia ipsos invitat ad prandium; cunctique caelestes ordines epulantur, per penitentiam sese refecentes. Id. ib.

Dei altare est penitentia: nam per ipsam peccantes eum placant. Id. ib.

Celebritas bona, ac pulchra, & Deo grata, est penitentia cum lacrymis, & a peccatis abstinence; Deique cognitio, atque aeternum bonorum desiderium. Id. in praefatione, & vivificam Cruc. Dom.

Magni pretii sacrificium offert, penitentiam agite. Non enim reperitur malitia, quae penitentiam superet; nullum est virus, quod vim hujus mellis possit extinguere. S. Helychius Presb. or. in S. Andream Ap.

Tanta utilitas, tantaque gratia penitentiae; ita ut Deo, praeteritis facinoribus onerato, jamque iustissimam poenam pro tanti criminibus inferendi, si dici fas est, quodammodo oblat; & quasi invitit, ut ita dixerim, dexteram suspendat ultoris. Joan. Cassian. Collat. 20. Abb. Pinusii c. 4.

S. V.

Penitentia cibus, potus, recreat Christum.

Affer mihi duas hancas spicas. Gen. 27. 9. sic Ecclesia bona mater ex hodiis idest peccatoribus. Marchantius D. 1. Quadr. Eucherius l. 2. in Gen. in omnibus scripturis hodi pro peccatoribus accipiuntur; carnes autem hedorum, ex quibus Isaac preparatus est cibus, peccantium intelligenda est conventio.

Mellus myrrham meam. Cant. 5. 1. Metit Myrrham: quia ut ait Ambrosius de bono mortis c. 5, delectatur eo, si quis mortificet peccatum suum obliteret culpam suam, sepeliat iniquitates suas: myrrha enim est sepultura mortuorum. De Ponte hic Exh. 2. l. 8.

Sumes aurum & argentum; & facies coronas, & pones in capite Jesu filii Joseph Sacerdotis magni. Zachar. 6. 11. De Jesu vero Redemptore, capienda verba nemo ambigit. Rupertus in Apoc. 19. 11. Imponuntur coronae sumpto argento, & auro, & a transmigratione; five ab his, qui venerunt de Babylonia: quia nobis proficientibus, & reversis ad meliora, per singulas virtutes nostras Dominus coronatur; imò nobis per virtutem penitentiae coronatus, Salvator in singulis coronam accipit. Eadem habet. S. Hieronymus hic. Ramirez in ep. 3. Apoc. 2. 13.

Delicumbente eo. Matth. 9. 10. Per corporale convivium, quod Christo Matthaeus exhibuit, mystice intelligitur spirituale convivium, quod est in anima sua paravit, praebendo delicias cordis per hoc, quod eum in anima toto recipit affectu; aperiens ei osium mentis: de quo convivio ait Salvator. Prov. 8. 31. delicia mea esse cum filiis hominum; Dion. Cath. hic.

Gaudet super eam magis quàm super novaginta novem. Matth. 18. 13. Non quod absolute loquendo, peccator penitens melior, aut magis dilectus sit, quàm multi iusti perseverantes in bono; imò comparando statum statui, meliores sunt innocentes, quàm penitentes: sed hæc idè dicta sunt, quia de peccatore penitente habet Christus quoddam specialgaudium. Id. hic.

Lacrymis capit rigare pedes ejus. Luc. 7. 38. Pharisei domum Christi intravit non accepturus Judaicos cibos, sed divinam misericordiam largiturus; Neque accubuit, pocula saporata melle, floribus odorata, sumptuos; sed penitentis lacrymas ex ipsis oculorum fontibus potaturus. Deus delinquentium gemitus elurit, sicut lacrymas peccatorum. S. Chrysol. l. 93. Venit, pietatis illa, non voluptatis, exhibitura convivium. Denique & penitentiae ponit mensam, fercula compunctionis apponit, panem doloris inferit, potum lacrymarum temperat in mensura: & ad delicias Deitatis totam pulsat cordis sui, & corporis, symphoniam. Organi planctus dat clamorem, citatam per iustitiam longa modulatur, gemitus aptat in filium; & dum pectus, ipsam conscientiam arguens, sepe percutit; facit placitura Deo cymbala personare: dumque tandem apporat divinis oculis cibos; totas misericordiae copias sic reportat. Id. ib.

Da mihi bibere. Joan. 4. 7. Stricte spiritualiter conversionem fecerunt hujus, omniumque animarum errantium. Dion. Cath. hic.

Ego cibum habeo manducare. Joan. 4. 32. Hinc discimus, quanta sit erga homines charitas: quasi enim cibum suum

putat perditorem hominum conversionem. S. Cyrill. Alex. l. 2. c. 103, hic.

Mens cibis est. Joan. 4. 34. Hoc est, ut quàm plurimos ad me convertam, meoque Discipulos faciam, & amicos, omnes in me credentes: quorum bona opera, tamquam fructus suavitissimos virtutis, sponsum edo, hiique maxime latatur. Philo Carpathius in c. 5. Cant.

Si manum ejus (Christi) tangere non possumus, advolvamur pedibus; si non possumus ad caput pervenire, saltem pedes ipsius lacrymis lavemus. Nostra penitentia unguentum Salvatoris est. Vide, quanta sit misericordia Salvatoris. Peccata nostra mali odores sunt; putredo sunt; tamen, si agamus penitentiam, propter peccata si ploramus; peccata nostra putrida unguentum efficiuntur Domini. S. Chrysol. hom. 6. in c. 1. Marci.

Cibus ejus penitentia mea, & cibus ejus salus mea: cibus ego ipse. An non cinerem, tamquam panem, manducet: ego autem, quia peccator sum, cinis sum; ut manducet ab eo Mandor, cum arguor; gloriatur, cum infituitur; decoquitur, cum immutur; digeror, cum transformor; unior, cum conformor. Bernardus l. 71.

S. VI.

Penitentia honoratur, fovetur à Deo, & Christo.

Nun. I.

Figura, & Symbola.

Omnis immolaverit eum in loco, ubi sicut mactari holocaustum coram Domino, quia pro peccato est. Levit. 4. 24. Holocaustum omnis sanctitatis, & innocentiae, sicut signum in quo integra Domino hostia crematur; nullam inde partem accipientibus hominibus; sicut perfectus, totum se Deo consecrat. Et in eodem loco mactari jubetur hostia pro peccato, in quo offertur holocaustum. Scilicet qui per penitentiam sacrificium cum Deo in gratiam redit; per omnia similit est ei, qui nunquam deliquit, & eodem loco habetur apud Deum. Orig. hom. 5. in Ex. in loco, ubi jugulantur holocausta, ibi etiam hostie pro peccato: quod scilicet intelligat, qui peccavit, & penitent, & conversus ad Dominum, contribulati Spiritus hostiam jugulat; in loco Sancto stare, & sociari his, qui pertinent ad Deum. Pinna Aethol. 214. Theodoretus quat. 4. ad demulcendos oblatores: ut cognoscant, si non esse alienos à Sanctis cum per penitentiam sanantur.

Ubi vadit castrametum. Deut. 21. 12. Praecipit Dominus filiis Israël, cum; hostibus devictis, inter captivos viderent aliquam mulierem pulchram, quam vellent in uxorem ducere. Sic Sponsa Christi debet prius deponere vestem; in qua captiva est, idest, praeteritis vitiis, quos sub diaboli captivitate habebat. Radere novacula abnegationis propriae cesariem, idest, omnes terrenas curas: circumcidere unguis, tollendo omnem affectum rapacitatis: sedere uno menie, idest, quiete, & tranquille, pristinam vitam recogitare; perpendendo, quem patrem habuerit, nempe diabolum &c. De Ponte tom. 2. l. 6. Exh. 37. §. 3. in Cant. 3.

Ponus in thesauris abyssis. Pl. 32. 7. idest, peccatores facientes lapides pretiosos per penitentiam. Hugo Card. hic.

Qui sanat contritus corde, & alligat contritiones eorum; qui numerat multitudinem stellarum &c. Pl. 146. 3. 4.

Quae conlequentia juxta literam, & alligat contritiones eorum, qui auverant multitudinem stellarum; illos, qui antea contriti fuerant, & postea sanati, vertit in stellas. Arcones in If. 1. Dic. 6.

In manu ejus calculus, quem seripio calcenas de altari. Il. 6. 6. Calculus hic Symbolum est penitentiae, & contritionis. Carbo hic fuit carbunculus. Obligis: quomodo ignis altaris nutriti poterit carbunculus. Resp. in ignem immixtos fuisse carbones; sed vi ignis conversos fuisse in carbunculos: ut significaretur vis nostrae holocausti, penitentiae scilicet: per quam peccatores, qui erant, instar carbonum, frigidi, & nigri, in carbunculos, gemmisque, evadunt; puta sicut carbunculi per charitatis ardorem, vel Sinaragi per castitatem, vel adamantes per patientiam, & fortitudinem. Hinc Pl. 17. 9. Carbonis succenti. Ine ab eo: nec tantum succenti, sed & in gemmas divinitus converti. Ita legimus S. Vincentium Ferr. duos reos; cum ad supplicium ducerentur, sua exhortatione ad tantum dolorem accendisse; ut facies eorum in carbones quasi verie fuissent, itaque expirarint. Cornelius hic. In manu ejus calculus. Hebr. carbo. Hieron. carbunculus; & subdit: ex quo intelligimus, altare Dei plenum esse Carbunculis. Cornelius hic.

In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami. Ilia 35. 7. An non S. Magdalena cubile fuit draconum, cum possessa fuit mente & corpore, à septem daemoniis? sed iis à Christo ejectis, quanta lacrymarum aequae ex hoc deserto prodierunt? quantus viror charitatis, orationis &c. Cornelius hic.

Erunt lebetes in domo Domini quasi phiala. Zach. 14. 20. Lebetes erant olla, in quibus coquebantur carnes victimarum DEO oblatarum. In phialis adolebant thymiana; libabatur, excipiebatur sanguis victimarum. Ecclesia de S. Magdalena: fit est lebes phiala, in vas transla gloriae, ex vase contumeliae. Cornelius hic. Ostendit, animos caecales, in quibus plurima ebulliebant vicia, Evangelii tempore ita immutatos, ut solum amorem Dei, & proximi, aliaque virtutes Christianas, spirantur sint. Beseus D. 21. Pent.

Imponit in humeros suos gaudens. Luc. 15. 5. Ovis errans pastorem vicit; ut relictis nonaginta novem, unum sequeretur; inventumque gestaret, non ageret. S. Chrysol. hom. 31. in 1. Cor. Numquam Pastoris humeris frueretur, si à Pastore non aberrasset. Quid gestas, bone JESU! in dorso tuo. Ovem? num lana sua te texit? num lacte copiosus pavit? num fetu geminato gregem auxit? num te sequendo fatigata est? Imò fugiendo à me, & mihi, & gregi, obviavit. Sed apud Pastorem bonum non erravit; si te fuit reperiri, que diu erravit. Oliva lib. 10. Strom. §. Nigra sum, sed formosa.

Sicut papyrus ex immundis, veteribus, & in sterquilinio collectis, pannis conficitur; sic DEUS ex peccatoribus Sanctos eximios efficit: in quorum mentibus, velut in alba papyro singulares fornat characteres, id est, caelestia dona, & gratias speciales. Diez conc. 2. D. 10. Pent.

S. II.

Exempla.

Primum. David.

Ex illis duobus filiis Davidis, Amnon, & Salomon, senior erat Amnon; ad quem proinde regnum spectaret: junior Salomon. Et nihilominus Deus ita rem disposuit; ut junior potius regnaret; ut patet 3. Reg. 1. 39. Ratio forsan esse potest: quia Amnon filius erat Davidis adhuc innocens; à vero Salomon filius Davidis jam penitens. Mendoza in 1. Reg. 3.

Lavabo per singulas noctes lectum meum. Pl. 6. 7. Lavat per singulas noctes lectum: ideo meruit David, ut ex ejus familia Virgo eligeretur, quo nobis partu proprio Christum ederet. S. Ambros. l. 2. de penit. c. 8.

Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum. Pl. 31. 2. Licet secundum cor Dei non esset, quod ille peccavit; tamen secundum cor Dei fuit, quod pro peccatis suis congrua poenitentia satisfecit. S. Aug. hic.

Ego autem, sicut olivæ fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei. Pl. 51. 10. Cujus vox hæc tanta plena fiducia: an Abelis? an Enos? an Enoch? an Jeremias in utero matris sanctificatus? Davidus est: & quidem non innocens, sed adulter; non luctans cum Goliath, sed feminæ succumbens: Palmus iste primus est post quinquagesimum. Tu olea? & quidem fertilis, in domo Dei es? & ubi voces iste, misericordia mei Dei? scit David, idest, misericordiam ad delicias usque, & decora, peccatoribus indulgere: scit, post scelus, non tantum non abiecit se esse à Domino, sed erectum altitius. Et quidem nunquam se, ante peccatum, tam splendide vocabulo ornavit: doctus, clariore nos fore post culpam. Si poeniteat culpa. Dices tu: sed quid, post innumera beneficia à Deo accepta contra eum rebelavit; qui sufficient ad mundandum me? quomodo ignoscit Deus post adoptionem rebellanti? Imò quia plurima praestitit, praestabit plura: dedisse causa erit, ut debimus. Vanus ergo timor eorum, qui Deum infestiorum sibi fore putant; quae indulgentiam in se sunt experti. Oliva t. 2. Strom. §. Ego autem sicut Oliva.

Et iter generationis Jesu Christi filii David. Matth. 1. 1. David propter peccati sui confessionem, meruit, ut inter alios Reges Israel; in catalogo primogenitorum Christi, ipse solus Rex semel, atque iterum, diceretur: Jesse genuit David Regem; David autem Rex genuit Salomonem. Matth. 1. 5. 6. Mendoza in 1. Reg. 3. speciales favores Dei erga penitentes.

Ex ea, qua fuit Uria. Matth. 1. 6. Delicti meminit; non ut laetam Regem, sed penitentem laudet. Nam Evangelista totus est hic in Davide sublimando: ideo prius dicit Christum filium Davidis, quem Abraham: deinde, inter omnes Reges desertos, solum Davidem dicit regem; & quidem bis; ob duplicem penitentiam duplici peccati: adulterii; & homicidii. Licet Abraham sit Pater omnium credentium, Rom. 4. 11. David est Pater, & Princeps penitentium. Sylveira hic in additionibus. Sed cur Manasses v. 10. Registulo non honoratur? cum verè fuerit penitens? Resp. quia primus David in penitentia; imò David penitens in genealogia praepoñitur innocenti Abraham. Vellelo in Judith. 5. Paren. 47. Non veretur adulterium meminit; ut legitimam, & regiam prolem narret. Et quid magis suspectum ad regiam prolem, & legitimam, quam adultera conjux? Tamen hoc adulterium tot lacrymis expiatum, adeo obliteratum fuit, quasi nunquam extitisset; sic nihil nocuit, quò minus legitimam, R. P. Spanner Poly. Tom. II.

& regiam familiam inde David stabliret: Jam David quasi Joseph habetur, & Berfabee Susanna. Baeza tom. 2. l. 8. c. 3. §. 7.

De domo David. Luc. 7. 27. Quid fuit necesse, Evangelistam Joseph justum, virum Mariae, de domo David adulteri, & homicidiae fuisse dicere? Ratio: ut ostendat: quod Dominus peccatores non respicit; sed recipit poenitens. Hugo Card. hic.

Secundum. Petrus.

Survexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Luc. 24. 34. Redivivus Dominus quem alloquitur Joannem? an Petrum. Oliva l. 5. Strom. §. Ascendens in altum.

Pascos agnos meos. Joan. 21. 15. Quas Christus claves Petro promiserat. Matth. 16. 19. hic tradidisse videtur. Jam Petrus poenituerat; flevit amarè. Matth. 26. 75. Petrus Dam. l. 56. respectum Christi sequitur fletus Petri; & lacrymarum amaritudo antiquae dignitatis dulcedinem instaurat. Aprior visus est exhibenda misericordiae, ex quo magis illa eguit. Ut enim virga Moysis abhiberi cepit ad prodigia, ex quo anguis facta. Ita Petro oves traduntur post lapsum. Id. lib. 11. Strom. §. Saulus adhuc spirans.

Domine, hic autem quid? Joan. 21. 21. Non vanè Joannes, qui solitus describere seipsum ad una conditione; scilicet quem diligebat Jesus, modo describit seipsum à casu super peccus in cæna, & actu interrogandi de proditore. Sed usus est tot praecipuis benevolentiae, familiaritatis, ac fiducia indicis: ad significandum; in quem gradum post Christi negationem Petrus ascitus fuerat: ut scilicet ipse Petrus interroget pro Joanne tam dilecto, tam domestico ipsi JESU: qui Petrus, antequam negaret Christum, interpellabat Joannem; ut interrogaret JESUM: ut intelligamus, in magis internam amicitiam DEI adscribi quandoque homines post crimina, quàm antè habuerant. Cajetanus hic. S. Thom. Aqu. 3. p. q. 89. a. 3. ad 3. quia tunc innocens erat; at nunc post negationem poenitens. Nescio enim, quo pacto, qui ad penitentiam redit, majorem ad Deum accedendi fiduciam acquirit.

Ue veniente Petro saltem umbra illius. Act. 5. 15. Cur Petrus umbra facit miracula, & sanat? quod de nullo alio Sancto legitur. Lyranus ponit differentia Petri ad alios Apostolos in operatione miraculorum: nam alii Apostoli curabant infirmos per tactum manuum, sicut dicitur supra v. 12. per manus Apostolorum; Petrus autem non solum per tactum, sed etiam per umbram; quod est majus. Concessum hoc illi privilegium, quia poenitens. Sylveira hic q. 12.

Tertium. Paulus.

Spirans minarum. Act. 9. 1. Ecce Paulum, insensissimum Christi nomini, gloriae doctrinae; ejus conabatur evectere domum, Ecclesiam, Evangelium, existimationem, barbaram crudelitate incensus. Et tamen, cum in furoris apicem pervenisset eum Christus in malitiam suam invitavit; damna, & injurias condonat; confert titulum, & dignitatem Apostoli; excepta Pontificia jurisdictione, cum Petro adaequat miraculis; gloriae doctrinae. Oliva t. 1. conc. 15.

Magna quidem Petri, & Joannis, testimonia: sed suspiciosus aliquis dixerit, quòd erant domestici. De illius autem (Pauli) qui hostis antea fuit, deinceps verò pro illo moritur, quis dubitet amplius, illius verum esse testimonium? Miratus sum certè Spiritus S. dispensationem, quòd aliorum quidem epistolae parvo numero circumscriptis; Pauli autem, antea, sui persecutoris, quatuordecim esse concessit. Non enim eò, quòd minor esset Petrus, aut Joannes, praedidit gratiam, absit: sed quòd dubia non esset gratia illius, qui antea esset inimicus, & persecutor, plura concessit eum scribere. S. Cyrill. Jerof. Catech. 10.

Quartum. Mattheus.

Remittitur tibi peccata. Matth. 9. 2. Quare Publicanus, qui major videtur in crimine, major habetur in munere? Nam mox Apostolatus praeditus dignitate, non solum ipse accipit, sed etiam aliis tribuit, indulgentiam peccatorum; totum orbem splendore Evangelicae praedicationis irradiat. Et paralyticus sola digna venia vix habetur. Vis nosse, quare plus concessus sit Publicanus? quia, juxta Apostolum. Rom. 5. 10. ubi abundavit delictum, superabundavit gratia. S. Chrysol. f. 30.

Nota; solum S. Mattheus, & Joannes, simul Apostoli, & Evangelistae. Si tantum donum datur Joanni ob suam virginitatem, & puritatem; hoc concessum Mattheo ob suam penitentiam. Sylveira in Apoc. 4. 7.

Quintum. Magdalena.

Videns hanc mulierem? Luc. 7. 44. Cum Christus D. laudat Magdalenam in praesentia, cum-Baptisam non laudaverit, nisi abeuntibus discipulis? Ostendit Christus, quanti aestimet

penitentes; quantumque efficiatur, ut in eorum laudibus immoretur, Sylveira hic.

Remittuntur ei peccata sua, quoniam dilexit multum. Luc. 7. 47. Laudatur mirè Magdalena; sed laudibus adverte mixtum vituperium. Et v. 37. expressius hoc ipsum declaratur:

Ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix. Cur, si mulieris egregia facinora, & ardentissimi amoris excessus, referuntur; transfactæ vitæ, peccatis plenæ mentio fit? Quia, cum Magdalena ad tantum sanctitatis, & amoris erga Christum, pervenerit culmen, oportuit præteritorum criminum iterare memoriam; ut tanta felicitas præterita infelicitatis temperaretur gravamine. Castillo Illat. 189.

Domine, non est tibi cura? Luc. 10. 40. q. d. Domine tuæ curæ, & cogitationes, non in me, sed in forore mea, maxime defixæ sunt. Sed cur tanta ei cura in Mariam? erat peccatrix, conversa, & penitens, Sylveira hic c. 16. q. 14.

Maria Magdalena, & Maria Jacobi. Luc. 24. 10. Hoc primum valde notandum est hic, quòd referens S. Evangelista nomina harum mulierum sanctarum, prius ponit Magdalenam peccatricem, quàm alias sanctas: ut cognoscamus, quæ sit penitentis efficacia; quæ facit peccatores iustus anteponi. Diez D. Refurr.

Magdalena, postquam conversa est ad penitentiam, facta est à Domino tanta gratia, ut post B. Virginem, non invenitur mulier, cui in Mundo major exhibebatur reverentia, & in celo majorem habere gloriam credatur. B. Humbertus l. 100.

B. Margarita de Cortona interrogabat Christum, an inter Virginum choros in coelestis gloria collocaverit Magdalenam? cui respondit: excepta Maria Virgine, ac Martyre Catharina, nulla inter Virginum choros major est Magdalena. Bolland. 22. Febr.

Tres Sancti sunt, qui mihi pro cæteris placentur: Maria mater mea, Johannes, & Maria Magdalena. l. 4. Revel. c. 10. 8. S. Brigitte Verba Christi.

Sextum. Filius prodigus.

Ecce tot annis servio tibi, & nunquam delisti mihi badum. Luc. 15. 29. Cur tot dona impenduntur prodigo reverso: non verò filio fidei? tantum ille serventi penitentia promeruit, ut etiam innocenti prælatus sit. Sylveira hic c. 26.

Cito proferte stola primam. Luc. 15. 22. Non respondet pater filio verbis, sed factis, quibus suam benignitatem erga eum declarat; ostendens, se injuriarum immemorem. Ad servos suos simul convertit sermonem; & non datur unum solum, sed ad omnes. Ad cœnam magnam invitat per unum servum. Luc. 14. 17. Sylveira hic. Prima & primaria stola non datur seniori, & iusto; sed penitenti juniori. Ità Deus exultat penitentis. Id. ib.

Date annulum in manus ejus. Ib. Annulus Symbolum nobilitatis, & libertatis; per quem Equites à plebeis, & servis, distinguebantur. S. Chrysol. f. 5. posuit annulum in manu ejus; annulum honoris, titulum libertatis, insigne pignus Spiritus, signaculum fidei, Sylveira hic.

Surgam, & ibi ad patrem meum. Luc. 15. 18. Aliter Sponfa in fœrido conscientie mundissimæ lectore requiescens: Surgam, & circumibo civitatem per vicus. & plerumque quærat, quem delictis anima mea. Cant. 3. 2. Prodigum it, quasi vix certus; circumi Spem viarum dubia; ille, quasi, inveniendi tutus; redâ pergit; hæc per circuitum solum quærendi studium manifestat. Nec imprudens utriusq; cogitatio: illi quippe obvius pater occurrit; hic sponfus diu quæsitus non invenitur. Unde unius, ejusdemque Dei tam diversus tenor? ut amanti lateat, peccatori tam facile reveletur? quia prodigus peccatam veniam; sponsa amorum delicias captabat; illud misericordie in propatulo est, mox obtinetur; hoc amoris manna in lateribus delitescit. Gilbertus f. 3. in Cant. vide, si non in presenti hæc possit observari distinctio: quoniam patris exposita est, & parata cunctis; indulgentia; delictis verò fugaces, & recondite, & latibulis gaudentes: idè ille dicit, Surgam, & ibi, ista verò Surgam, & quæram. Denique & pater occurrit penitenti; Sponfus se abducit diligenti. Misericordia sui profusior est, dilectio parior. Ramirez in ep. 3. Apoc. 2. 17.

Septimum. Latro penitens.

Hec me! ajebat diabolus; duos latrones apert, ac unum amiss; nec amiss tantum, sed & paradisi aperti est. An nos quique millia clausus manserat, ipsumque aperuit latro. Quis jam de salute desperaturus est? innumerales hic effodit parietes; in supernis latro, itaq; in infernis. S. Chrysol. or. in Sancta lumina.

§. VII.

Penitentia præ innocentia Deo chara.

Symola.

Id die illo magnificavit Dominus Josue coram omni Israel. Jos. 4. 14. Non extollitur gloria Josue, dum miracula inusitata operatur dum prophetando cum Moyse sociatur; sed dum fluente Jordanis pertransit. Josue figuram gerebat Christi Domini: cujus gloria non tam grandæfict, dum miraculiter fulget, quàm dum unda Jordanis peccatores sanctificat. Sylveira in Joan. 1. 4.

Corvis deferebant ei panem, & carnis mand. 3. Reg. 17. 6. Cur corvus vorax eligitur, & qui Noe infidus fuit? cur non mittitur columba? Corvus peccatoris Symbolum. Deus etiam elegit peccatores in Apostolos. Sedulus l. 1. operis Paschalis cap. 23. nunc Eliæ corvus bonus, ac fidus; qui Noe quandam perfidus; in terris abluic culpam in aquarum inundatione contractam. Sylveira in Luc. 23. c. 16.

Merx lebes spei meæ. Pl. 107. 10. Quis deducet me in civitatem muniam? quis adducet me usque in Iordaniam? Cur non ais, quis deducet me in Ston, ubi Prophetæ, & Patriarchæ florent? non, inquit, impios effurios non iustos. Si impii convertentur, opiparè epulabor. Oliva l. 10. Strom. §. Nigra lum.

Ecce Dominus ascendit super nubem levem, & ingredietur Ægyptum. Isa. 19. 1. Cur non fidus infidet, sed nubem? Certe Eliæ igneum demisit rhedam, cui non abfissimæ fuisset curvus astris compactus: Nimirum iis oblectatur Dominus, qui vilioris olim conditionis. Ex sterquilino nubem subsiliit, & concrevit: propterea gravior Domino est, qui aptius fidere. Mavult Dominus olim impios, quibus ad quævis uti possit; quàm factum innocentiam, cujus nihil non remissum, nihil non mediocre. Oliva lib. 11. Strom. §. Saulus adhuc spirans.

Magna eris gloria domui illius novissimo, plus quàm prima. Aggæ 2. 10. Tropologice: major est virtus penitentis post lapsum, quàm innocentie ante lapsum. Major est Paulus, quàm Saulus: major est Magdalena lapsa, & penitens, quàm virgo, & innocens. Major negans Christum, & plorans; quàm eum confitens. Cornelius hic.

Vidit cœlum apertum. Act. 10. 11. Quid in vase erat? nectarg an mel? an agni, columbæ? quibus iustum expressa imago est? Immo in quo erant omnia quadrupedia, & serpentes, tigrides, tigrides, angues, vultures, & omne ferarum genus, Expavit Petrus, & exclamavit: Absit Dominus. v. 14. O Petre, noli fastidire sercula portentosa: inter eæ monstra tu quoque lates. Modò oras; sed recordeare, quòd olim pejerasti. Quod Deus purificavit, tu commune nō dixeris. Nota: non Angelorum, ut manna; sed manu Dei, monstra illa condita sunt, & perurgata. Non dixerunt angeli: quia à Petro rejecke sunt bestię, projiciantur in cloacas; sed in cœlum vas recipitur: ut, quod Petrus repudiavit, Trinitati sanctissimæ apponetur. Oliva l. 10. Strom. §. Nigra lum. &c.

Sicut Sol post pluviam clarior fulget: Sic Christus post lacrymarum irrigationem benignior apparet. Hugo Victorinus de clauetro animæ c. 7. n. 4. Sicut Sol post pluviam clarior fulget, ita Christus post lacrymarum irrigationem benignior apparet. Hugo Victorinus de clauetro animæ c. 7. n. 4.

Gaudium erit in celo. Luc. 15. 7. Sepe accidit, quòd si, qui à maximis peccatis surgunt per penitentiam, postea ferventiores sint in amore divino, quàm qui nunquam ceciderunt. Fermum enim ignem ferventius est ligno accenso: quia, quòd substantia est magis frigida, & igni contraria; si ignitur, tantò calidior efficitur, & calorem diutius conservat. Stella hic.

Cito proferte stola primam. Luc. 15. 22. Cur non alia, quàm prima petitur? Per penitentiam reversus æstimatur à patre, tanquam semper bonus fuisset, & nunquam abiisset. Sylveira in Matth. 26. q. 3.

Zacharia festinans descendit. Luc. 19. 5. Avidior interdum Dominus est surgentis iniquitatis cœno animæ, quàm corruptis in serico innocentie. Oliva l. 5. Strom. §. Ascendens in altum.

Vita erat lux hominum. Joan. 1. 4. Cur non dicitur lux creaturarum, vel Angelorum? quia Angeli sancti semper perseveraverunt in gratia, homines ab ea exiderunt. Et Deus plus gloriarur, quòd sit eorum lux, qui à salute dependit: revocati sunt ad vitam; quàm eorum qui semper in charitate perseveraverunt. Sylveira hic q. 26.

Eit plerumque gratior Dei amore ardens vita post culpam, quàm securitate trapens innocentia. S. Iaur. Just. de spe c. 4.

§. VIII.

Titulus XXIV. Poenitentia.

§. VIII.

Penitentia post lapsum fortior.

Umque pugnassem contra Medianitas, atq; vicissens annos mare occideram. Num. 31. 7. Unde tanta Hebræo virtus? Num. 25. 18. Dolebat Moyses, penitabant & alii, statim ante fores tabernaculi. Profuit Hebræo penitentia ad vires colligendas: qua peracta occisa sunt viginti quatuor millia hominum. Orig. hom. 25. in Num. qui prius à mulieribus victi sunt, nunc, expiatione habita, & gesta penitentia, etiam reges vicerunt. Velloso in Judith. 5. Paræ. 43.

Samphon multò plures occidit moriens, quàm antea vivus occiderat. Judic. 16. 31. Penituit turpiter victum à muliere. Id. ib.

Dolor speciem ignis gerit: quia dum plus regitur, plus ignescit. Blesensis. ep. 49.

Amplius placet miles, qui post fugam hostem duriter ferit; quàm, qui nunquam terga vertit, & tamen nunquam fortiter facit. Haymo in Is. 1.

§. IX.

Penitentia solatio, læta.

Figura, Symola.

Ex Veteri.

Vidit post tergum arisem inter vestres harentem cornibus, quem absumens obtulit holocaustum pro filio. Gen. 22. 13. Præcepit Abraham Dominus, ut filium Isaac immolaret: mutata immolatio est; non Isaac, sed aries, immolatus est, & perit. Sic non perit Isaac id est, visus, & sancta delectatio hominis ad Deum conversi, fed perit bruta delectatio. S. Bernardus f. de verbo Petri: et nos reliquimus omnia. Securus esto: non Isaac, sed aries occidet: non peribit lætitia, sed contumacia. Barradius c. 4. l. 5. c. 8. D. Pent.

Confitebor tibi in Cibbara. Pl. 42. 4. Ipsa debet dolorosa confessio non carere lætitia. Vel in confessione requirit Dominus æque planctum, ac cantum. Quid est confitenti in cithara? est plorare sine timore; & lacrymarum spei emittere ex oculis: est in ipso gaudere dolere. Volo pluviam, sed cum iride. Oliva lib. 14. Strom. Quamdiu ponam consilia in anima mea Pl. 12.

In conuertendo Dominus. Ps. 12. 5. 1. Hanc ineffabilem consolationem verè experiuntur, qui serio convertuntur ad Deum; & contempta ipse facili, atque, rerum omnium terrenarum cupiditate deposita, dirigunt pedes suos in viam pacis. Bellarminus hic.

De profundis clamavi ad te domine. Pl. 129. 1. Nota: Omnis Psalmus penitentialis incipit à lacrymis, & terminatur in exultatione. S. Bonaventura hic.

Bornu Cypri dilectus. Ps. Cant. 1. 13. Tu si peccata luxisti, bibili amaritudinem: si autem jam respicisti in spem vite sanctior; mutata est tibi myrtha amaritudo in vinum, quod lætificat cor hominis. S. Bernardus f. 44. in Cant.

Mel, & lac, sub lingua tua. Cant. 4. 11. Per mel prædicatio penitentis. Philo Carpathi, hic.

Consolabor Dominus Siva. Ps. ponet desertum ejus quasi delicias; & solitudinem ejus quasi hortum Domini. Isa. 51. 3. solatur Spiritus S. Paracletus Sion, id est, animam ad se toto conatu conversam; in qua peccatum in desertum redegerat, in hortum delicias plenum commutat. Inventur deinceps in ea gaudium, & celestis voluptas, ubi terrestrem repudiavit. Barradius 4. l. 4. c. 8.

Lactabo eum. Ps. 2. 14. Est omnis anima, quæcumque ad Dominum convertitur. S. Rupertus de oper. Spir. S. hic.

Ex Novo, & aliis.

Habitavit in Capharnaum. Matth. 4. 14. Capharnaum ex Hebræo interpretatur: uxor juvenitatis, & delectationis; vel villa pulcherrimæ, ait S. Hieronymus. Alii: uxor penitentis; aut propitiario penitentis. Cornelius hic. Capharnaum est compositum ex duabus dictionibus, Caphar, id est villa, seu oppidum; & Naum, id est, penitentia. Juxta Rupertum consolator; juxta Albertum M. pinguedo. Ubi enim penitentia, ibi pinguedo, & animæ consolatio. Sylveira in Joan. 2. 12. c. 2.

Infundens oleum, & vinum. Luc. 10. 34. Oleum lætitia est. Pl. 44. 8. unxit te Deus tuus oleo lætitiæ. Et vinum lætitiæ est. Pl. 103. 15. Vinum lætificat cor omnis. Ac per hoc duplici lætitiæ conversus peccator confunditur: quia evasit Infernum; & regni superni accepit promissionem. Sim. Caff. l. 8. c. 38. hic.

Poli hæc erat dies festus Judæorum. Joan. 5. 1. In fine præcedentis capituli habetur de sanatione infirmi; hic agit de die solemnis. Primo igitur fit gratia à peccato; postea sanatur deest seipsum agere, id est, gratias agere; & post hæc feriari, & vacare; nē de cætero agat opus servile, id est, peccatum. Hugo Card. hic.

Casimus Alleluia post Graduale; Canticum lætitiæ post lectum penitentis: volentes exprinere magnitudinem con- R. P. Spanner Poly. Tom. 11.

solationis, quæ reposita est lugentibus. Innocentius P. III. de Sacr. alt. c. 18.

Testimonia ex Veteri, & Novo.

Ere enim necessarium. Tob. 11. 4. Et recordatio amaritudinis Passionis Domine necesse est: quia omnem amaritudinem penitentia dulcem reddit; quod significatum est Ex. 15. ubi aqze Marath, per lignum positum in eis, in dulcedinem versa sunt. Et 4. Reg. 4. 9. per farinam, quæ amaritudinem ollæ dulcoravit. Hugo Card. hic.

Laboravi in gemitu meo. Pl. 6. 7. Benevolentia in exordio diligentissimè comparata, venit ad narrationem actum suorum; afferens, penitentiam suam magnis cruciatibus fuisse completam. Gemitus amaritudo dulcis, lacrymæ felices, salutaris afflictio. Cassiodorus hic.

Fuerunt mihi lacrymæ mea panes. Pl. 41. 4. S. August. notat: non dixisse, factæ sunt mihi lacrymæ potus; sed panes. Nunquid aqze nomen lacrymis aptius? Respondet: aqua sitim mitigat; panis eam non modò non sedat; sed etiam magis accendit. Panes, inquit Augustinus mihi factæ sunt: namque manducando lacrymas suas plus sitit. Did. Nyfl. ser. 5. D. 5. Quadr. Cujus similitudini penitentiam comparamus; sic est quomodo ager fructifer, aut vinea fecunda, aut etiam arbor fructifera: fructus ejus edit peccator famelicus. S. Chrysol. f. de penit.

Beati, qui lugent. Matth. 5. 5. S. Chrysol. hom. 22. ad pop. non mortuum, non jacturam; sed peccatum. Hic luctus perfectè exponitur à S. Gregorio Nyfl. lib. de beatitudinibus, S. Remigio, Alberto M. &c. qui præ tædio hujus vitæ, & vehementi desiderio coelestis patriæ, ac eximio amore Dei, lugent in hoc corpore suum incolatum. Sylveira hic.

Beati qui lugent. Ib. id est, penitentiam agunt. Quoniam ipsi consolabuntur: ipsi enim sunt, quibus promittitur, & datur, Paracletus, id est, Consolator S. Spiritus. S. Rupertus in Volum. 4. Evang. c. 18.

Ascendite eo in navicula. Matth. 8. 23. Tria hic sunt spiritualiter attendenda. Primum est animæ conversio; quæ designatur in ascensu navicula. Secundum est tentatio; quæ designatur in impetu procellæ. Tertium est animæ consolatio, quæ designatur in sedatione tempestatis. S. Bonaventura in c. 8. Luc.

Facit ei convivium magnum Levi in domo sua. Luc. 5. 29. Theophylactus: fecit illi convivium, ut diem natalis sui gaudio concelebraret. Illa dies Marthæ verò natalis fuit, quia Christo natus. Alvarez. Illustr. 145. in Gen. 40. 20.

Excepti sunt gaudens. Luc. 19. 6. Matthæum. Luc. 5. 29. & Zachæum, ambos Publicanos, Salvatorem domi gaudentes excessisse, Lucas refert: quam exultationem nē in domo, quidem Marthæ innocentes, Luc. 10. 38. floruisse refert. Quid hic mysteri? forte insolens adeo est diviti exultatio, ut velut miraculum habitum fuerit, potuisse illos, excepto domi Christo, gaudere. Adde: penitentia, & verò dolori de peccatis, non deesse gaudia, & solatia; nec debere ad Deum reverentes tristanti anxie, diffidere de Dei bonitate. Oliva l. 13. Strom. hic.

Vinceni dabo manna absconditum. Apoc. 2. 17. Manna absconditum est JESUS, qui penitentes, & agonizantes, in solitudine Mundi, & in certamine carnis, prælaboria quadam, & dispositoria suavitatis reficit, & oblectat. S. Bernardus l. 49. art. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Nulla melior est voluptas, quàm emendatæ gratia conscientie. S. Ambr. l. 2. de Abraham. c. 11. Omni homini converso ad Deum mutatur delectatio, mutantur delicia: non enim subtrahuntur, sed mutantur. S. August. in Pl. 74.

O quam suave mihi subito factum est, carere suavitibus nugarum; ut, quæ modo amittere metus erat, jam dimittere gaudium foret. Id. l. 9. Conf. c. 1.

Nulla res adeo jucunda, ut luctus secundum Deum. Sanct. Chrysol. l. 24. in ep. ad Eph.

Bonum est, semper flere, maxime autem tempore noctis; quando nullus est, qui hanc admirabilem voluptatem excutiat; sed licet volenti ea liberimè expleri, qui ejus, quod sciunt, dico, fecere periculum; quantam lætiam habeant hi fontens lacrymarum. S. Chrysol. in Pl. 6.

Securus esto: non Isaac, sed aries, morietur: non peribit lætitia, sed contumacia. S. Bernardus f. de verbo Petri: ecco nos reliquimus omnia.

Sit luvavis, & dulcis, affectui tuo D. Jesus, contra malè utique dulces vitæ carnis illecebraz; & vincat dulcedo dulcedinem, quemadmodum clavum clavus expellit. Id. ser. 20. in Cant.

Multu abominantur, & fugiunt penitentiam; quæ erucem quidem videntes, sed non etiam unctiohem. Vos, qui experiri estis; ecce scitis, quia vere crux nostra inuncta est; & per gratiam Spiritus S. adjuvantis, luvavis, & delectabilis; est pecc-

nitentia nostra; & ut ita dicam, amaritudo dulcissima. Idem l. 1. in Dedic. Eccl.

Quantum in se dulcoris habet penitentia! quam est suavissimum! quia suavis est Dominus nosser; male à nobis commissorum facile immemor, benignus, miserator humani generis; inò animum nostrarum amantissimus, modis omnibus prospiciens nostræ omnium salutis &c. S. Antiochus Ab. hom. 77.

Nulla in hac vita dulcedo nobilior, quam desere peccata. Et miro quodam modo agitur, quòd fetus dulcis est miseris: & penitentibus curè lacrymis guttule sint dulcedinis. Sim. Cals. l. 13. c. 1. de Paf. Salvat.

§. X.

Penitentia grata Angelis.

Gaudium erit coram Angelis. Luc. 15. 10. Gaudium ex tua conversione afferre velis celestium exercituum. S. Ephrem f. 1. de pgnit.

Festum excitat Deo penitentia; quoniam & cælum movet ad epulas, & Angeli lætatur, dum penitentia ipsos invitat ad prandium; quòdque celestes ordines epulantur, per penitentiam sese recreant. S. Ephrem de pgnit.

Gaudent in conversione ex penitentia peccatorum salutem hominum futentes: lacrymæ penitentium vinum eorum. S. Bernardus f. 30. in Cant.

§. XI.

Penitentia motiva ex mysteriis Salvatoris.

Num. I.

Incarnatio. Nativitas.

Quid prodest, si in illa tantum carne, quam de Maria suscepit, dicam venisse Christum; & non ostendam etiam in hac mea carne, quòd venerit. Ostendo autem ista demum; si, quemadmodum prius exhibui membra mea servire iniquitati ad iniquitatem, nunc eam convertam, & exhibeam servire justitiæ ad Sanctificationem. Orig. hom. 3. in Gen.

Age penitentiam: hoc tibi prædicat stabulum istud, hoc præsepe clamat, hoc membra illa infantilia manifestè loquuntur; hoc lacrymæ, & vagitus evangelizant. S. Bernardus f. 3. in die Nat.

Num. II.

Eucharistia.

Per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Matth. 2. 12. Ex Bethlehém domo panis. Naxera in Appendiculo de Sacr. Euch. §. 2.

Notandum est, quòd cum irrationalis creatura, scilicet panis, per Verbum Dei, & spiritum ejus, in melius converteretur; quanta sit peccatoris duritia, qui multis verbis, & Sp. S. circa le operationibus, ad conversionem non reducitur. S. Albertus M. f. 12. de Euch.

Num. III.

Passio, mors, Christi.

Conversit Cain adversus fratrem suum Abel, & interfecit eum. Gen. 4. 8. Ajunt Judæi, protoplastes non deservisse peccatum suum, quoad ipsi Abelem mortuum viderunt: tunc enim verò in tam deformis filii sui, olim speciosissimi, cadavere, sceleris sui, quo mortem inducerant, gravitatem penitisse. Mors Christi vel eo nomine defenda; quòd per peccatum nostrum inducitur: & eam nos commemoramus; dum Sacrosanctum Christi Corpus in peccatis nostris, velut in sepulchrum, immittimus. Doaltreman de am. lib. 1. c. 4. f. c. 11.

Tollat crucem suam. Matth. 16. 24. Nam meam non poterit: gravissima est enim; & quam nullus puri hominis humeris portare sinitur. Non meam injungo, sed tollat suam, levem, facilem, portabilem. Non peto sanguinem à te; ò Christiane miles; non vulnera, non tormenta, non spinas, & verbera, quæ pro te ipse passus sum: age penitentiam pro peccatis tuis, & sufficit mihi. Sanct. Thom. Vill. conc. 3. de uno M.

Tribuit est anima mea usque ad mortem. Matth. 26. 38. S. Hieron. in Pl. 108. hoc dolebat mihi, & contritabar pro peccatis meis; quia volebat penitentiam agere. Ego in cruce pndebam, & sanguine meo lavabam fordes eorum; & ipsi volebant agere penitentiam. Hæ erant lacrymæ meæ, hæ compunctio; quoniam persequentes me non potui salvare. Apud fernandum in Gen. 4. f. c. 19.

Velum templi scissum est. Matth. 27. 51. Magis ad præsens mihi placet, videre te oculo mentis, lanitum, conspuitum;

quàm transfiguratum. Et si non sum tamquam velum nobilissimum in templo, ut in morte tua scindar; sum tamen foedissimum monumentum, ut ad apertionem tui lateris aperti debeat. Quid in me queris Domine? Si in morte tua peccata scilicet sum, ego sum durior omni petra. Si terra mota est; & ego terrenissimus sum. Si celestis non sum, ut tibi compatiendo cum sole nequam obscurari; tamen infernalis conversationis sum; ut à te debeam in hoc triduo mortis tue visitari. S. Laur. just. de incend. div. am. c. 4.

Terra mota est. ib. & lapides scissi sunt; ut denoteret, quòd lapidea hominum corda per ejus Passionem deberet scindis; & quòd iste Mundus debet ad bonum, Passionis Jesu morientis virtute moveri. S. Bernardus t. 2. c. 56.

Imponit sa humeros suos gaudens. Luc. 15. 5. Cur humeris ovem perditam imponit? S. Ambros. ideo cervicibus, crucis ligno detritis, tulisse ait: ut ovis, dum crucem aspicit, errores antiquos faciliè abjurer. Ovis illa, inquit, quæ perierat in Adam, levatur in Christo: humeri Christi crucis brachia sunt: illic peccata mea deposui; in illa patibuli nobilis cervicæ requievi. Naxera in Jof. 16. §. 6.

Fatigatus sedebat. Joan. 4. 6. Nisi fatigatus Jesus sederet expectans, nullam mulieri utilitatem fuisset de fonte adferret adventus. Toleret. Vide, quòs parer Dominus laqueos ad fontem, ut mulierem venerit: nam labores, & fatigationes, validissima arma sunt ad convertenda humana corda. Bæza tom. 2. l. 6. c. 3. §. 7.

Crucifixus fuit patiens, ut vocaret ad penitentiam immenses peccatores. S. Chryf. in Pl. 2.

§. XII.

Penitentia dolet peccata, mundat &c.

Facies & aurium tabernaculi. Ex. 27. 9. Myricidè significabat aurium Fideles incipientes Deo servire; Sanctum proficentes; & sanctus sanctorum perfectos, & beatos. Unde in atrio erat labrum, sive lavacrum, id est penitentia; & altera halo causti, id est, mortificatio vitiorum. V. Beda Cornelius hic.

Eccc mulier, quæ erat in covitate peccatrix lacrymis capite rigare pedes eius. Luc. 7. 37. &c. Tela e manu, textino, nigra exit; & sic necesse est, eam sæpe aqua perfundi; & solis radiis opponis potest, quasi nix, alba efficitur. O quam nigra, & obscura, tela erat hujus mulieris vita; in qua Mundus, diabolus, & caro, quicquid eis libuit texerunt. At tamen plurimis lacrymis perfusa, & juxta solem justitiæ collocata, super nivem dealbata est. Diez f. 5. D. Pass.

Unus autem de his etc. Luc. 23. 39. Ipsi sum & latrones inproperabant. Matth. 27. 44. Quia alter facili penitens, ita penitentia peccatum abolet, quasi id non fecisset. Velloso in Judith. 5. Parat. 41.

O penitentiam! quid de te novi referam? Omnia ligata tu solvis, omnia soluta referas, omnia adversa tu mitigas, omnia contrita tu sanas, omnia confusa tu lucidas, omnia desperata tu animas. O penitentia! rutilantior auro, & splendidior sole; quam non vincit peccatum; nec defectio superas, nec desperatio dolet. S. Chrysof. f. de pgnit.

§. XIII.

Penitentia liberata penis, solvit debita.

Itaque cum audisset Achab sermones istos, scidit vestimenta sua & operuit cilicio carnem suam, jejunavitque, & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite. 3. Reg. 21. 27. Sicque comminatas pœnas evasit.

Homines, & jumenta, & boves, & pecora, nec gustent quicquam etc. Joan. 3. 7. &c. Similiter comminatas pœnas evaserunt. Quis scit, si convertatur, & ignoscatur Deo. ib. S. Eph. hac porro Ninivite nec opinantes prophetabant. Et quidem Prophetæ erant veritatis; nam penitentia prophetas eos fecerat.

Penitentiam habeo in me, & omnia reddam tibi. Matth. 18. 26. Sed unde ipse homo vim tantam pecuniæ, decem millia talentorum, solvet? Palatius: adèd considerat promittebat, iste satisfactionem operum; quia novit, per penitentiam applicari sanguinem Christi: qui cum infiniti valoris sit, proleto omnia talenta valebat. Sylveira hic.

Amaritudo præsentis penitentia exstinguit supplicia sequentis iræ. Gregor. mor. 1. 9. c. 23.

Tanta est penitentia medicina; ut mutare Deus videatur suam sententiam. In te est igitur, ut evadas: vult rogari Dominus; vult de te sperari, vult tibi supplicari. Homo es, & vis rogari, ut ignoscas; & putas Deum tibi non rogantem ignoscere? Ipse Dominum Jerusalem flevit: ut, qui ipsa flere volebat, Domini lacrymis ad veniam pertineret &c. S. Ambrosius l. 2. de pgnit. c. 6.

§. XIV.

Penitentia facit formosum.

Confessus, & pulchritudo. Pl. 9. 6. Confessione bene sequitur pulchritudo: quia nemo potest esse speciosus; nisi qui Dominum fuerat miseratione mundatus. Fedos nos peccata nostra faciunt; sed penitentia reddunt lavacrâ decoros. Cassiodorus hic.

Nigra sum. Cant. 1. 4. Seu fusca propter delicta; formosa ob penitentiam. Philo. Carpath. hic. Nigra ob inferiorem impietatem, pulchra propter penitentiam. B. Theodoret. l. 1. hic.

Quærimus, quomodo nigra, & sine candore sit pulchra? penitentiam egit à peccatis: speciem ei largita est conversio; & ideo speciosa cantatur. Orig. hom. 1. in Cant.

§. XV.

Penitentia cælo apta; eidem vim inferit.

Tempus flendi, & tempus ridendi. Ecclez. 3. 4. S. Hieron. nunc flendi tempus est; in futuro ridendi. Beati qui nunc flentis; quia ridebitis. Luc. 6. 21. Plangendum est in præsentiarum, ut postea salutare valeamus, illa saltatione, qua saltavit David ante Arcam. 2. Reg. 6. 14. Quia qui in præsentia Sæculo sua plangit peccata, ridebit postea in futuro; juxta illud Malach. 4. 2. egrediemini, & alacris sicut vituli de armento. Cornelius hic. Laudate Dominum in Sanctis ejus. Pl. 150. 1. Liber iste Psalmorum pro quinquagenos, si per ipsos quinquagenarios articulos interrogetur, magnum aliquid, & valde dignam consideratione responderet. Non enim frustra mihi videtur Quinquagesimus esse de penitentia; Centesimus de misericordia, & Judicio; centesimus quinquagesimus de laude Dei in Sanctis ejus. Sic enim ad æterna, beatamque, tendimus vitam: prius peccata nostra damnando, deinde bene vivendo: ut post condemnatam viam malam, gestaque bonam, mereamur æternam. Penitentia vox est, miserere mihi Deus etc. hic offert sacrificium Deo, spiritum contribulatum, cor contritum, & humiliatum; quod Deus spernit. Justitiæ Christi vox est in electis suis: Misericordiam, & Judicium, cantabo tibi Domine. Pl. 100. 1. Pallam, & irrillam, in via immaculata quando venis ad me; per misericordiam quippe advenimus ad faciendam justitiam; ut securi ad Judicium advenimus. Vire æternæ vox est: laudate Dominum in Sanctis ejus. S. August. hic.

A diebus Joannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur etc. Matth. 11. 12. Quia, qui penitentiam peccatoribus indixit, quid aliud, quam Regno cælorum fieri violentiam docuit? Vult à nobis omnipotens Deus talem violentiam perpeti: nam regnum cælorum rapi vult nostris stetitibus, quod nostris meritis non deberet. S. Gregor. hom. 20. hic. Quid aliud debuit dici penitentia peccatorum, nisi violentia regni cælorum. Noli desperare; constanter age felix anima, quæ cum Deo lutari cupisti: amat utiq; vim abs te pati; desiderat à te superari. Abist, ut fortis adversum vos sit, qui pro vobis infirmari usque ad mortem voluit. Tor vulneribus confossus est, toto corpore crucifixus est; unde, quæso, ei virtus esse potest ad resistendum illi charitati; quæ veluti victum, & captum; per omnia genera infirmitatum usque ad mortem, mortem autem crucem perduxit. Guarricus f. 2. die Pent. Cur potius à diebus Joannis, quam antè Joannes primò sic legitur prædicasse: penitentiam agere. Sed penitentiam agere, est sibi ipsi bonam violentiam facere, afligendo, & reprimendo seipsum: nam antè non docebat aperte, quòd regnum cælorum taliter acquireretur. Violenti sunt ergo, qui, de desiderio patriæ, quotidie seipfos mortificant, carnem suam cum vitis, & concupiscentiis, crucigentes: qui dicere possunt cum Pl. 16. 4. propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias tuas. Dion. Carth. hic. Hæc violentia fit per penitentiam; quia omnia opera penitentialia requirunt violentiam. Primò: conteri de his, ad quæ naturaliter inclinantur: odisse, detestari, quæ amavit, violentiam requirit: quæ tanta aliquando est; ut ex illa violentia moriantur. Scrudite corda vestra. Joela. 13. Secundo: habere propositum, non redeundi ad peccata; quæ forte jam sunt conversa in naturam ex consuetudine. Tertio: recedere à mala societate, à persona tam dilecta &c.

Confessio etiam, violentiam habet, ob verendum. Idem de relictione bonorum, sanæ &c. S. Vincent. Febr. fer. 6. D. 2. Quadr.

Magna super terram est penitentia: quoniam Scala animabus fit ad ascendendi, unde per peccatum deturbati sunt. S. Ephrem de pœnit.

§. XVI.

Penitentia parcitur sibi non parenti.

Dixi, confessor adversus me in injustiam meam. & tu remisisti. Pl. 31. 5. Sequitur de accusatione propria factare remedium, quando peperit Judex, cum sibi non parceret reus. Cassiodorus hic.

Iniquitatem meam ego cognosco. Pl. 50. 5. Iratus est potius sibi; qui se cognovit justa objurgatione culpári. Tam ingentium populorum rector sibi erat vehementissimus tortor, extingens à se pœnas, quas iustione vix ferre poterat aliena. Vulgò mos est; peccata sua callidis allegationibus excusare. Rex autem potentissimus, in conspectu omnium, se potius elegit addicere, constituens se reum, cujus confuereverat populis formidare judicium. Ideò à Domino abfolvi meruit, quia sua vitia non defendit. Idem hic.

Latentur, & exultent gentes, quoniam judicas populos in aequitate. Pl. 66. 5. Quærendum nobis est, quare moneat gentes lætari, & exultare; cum judicium Dominum dicat facturum? Metuere enim potest rea conscientia, cum audit, veracem Dominum judicaturum. Sed de illis dicit, qui jam confessi peccata, formidare nequeunt ventura judica: illis enim non Judex, sed advocatus est Christus, qui se propria confessione damnarunt. Id. hic.

Misericordiam, & Judicium, cantabo tibi Domine. Pl. 100. 1. Nemo in melius commutatus exhorret Judicium Dei, quæ præcedit misericordia Dei. S. August. hic.

In quantum non pepercit tibi; in tantum tibi Deus, crede, parceret. Terull. l. de pœnit.

Gemamus modicum; nè semper gemamus, ploremus modicum; nè in æternum ploremus; non parcamus nobis; ut parcat ipse. Quò enim quicquid districtior fuerit in seipsum peccatorum vindex; eò illi mihiior tunc apparebit Judex. S. Thom. Vill. conc. 1. D. 1. Adv.

§. XVII.

Penitentia variat bona, & gratia.

Iniquè non egimus in Testamento tuo. Psal. 43. 18. Testamentum Christi, quod fecit ante mortem suam, est pax inter Deum, & hominem; secundum quòd dicit Joan. 14. 27. Pacem relinquo vobis. Et Eccl. 45. 30. statuit eis testamentum pacis. Ad hoc autem, quòd fiat pax inter aliquos, oportet, quòd uterque stectur in aliquo à suo proposito. Similiter in pace faciendi inter Deum, & hominem, Deus stectur à sua justitia per misericordiam; & homo quasi ei occurrit, & assurgit per penitentiam. Hugo Card. hic.

In latulo meo etc. Cant. 3. 1. Quid est in lectulo Deum querere; nisi eum velle cum vita suavi invenire? non invenitur Deus in quiete mundana; sed in aspera penitentia. S. Bonavent. f. 30. Dom. infra Oct. Epiph.

Qui incipit penitere; tunc primò potest dicere: Domini ego sum. If. 44. 5. Hugo Card. in Gen. 2.

Invenerat puerum cum Maria. Matth. 2. 11. id est, amaritudine penitentia. Hugo Card. hic.

Miserere mei Domine, filia mea vult à demonio vexatur. Matth. 15. 22. Cur non petit preces Discipulorum? At ipsa, dum in se dolorem sensit, non alio paravit opus patrocinio. Orig. hom. 7. in divers. non petivit Jacobum, non rogavit joannem, non accessit ad Petrum; sed suscepit in se penitentiam patrocinium; & sola cucurrit ad Dominum. Bæza f. 2. l. 11. c. 3. §. 2.

Miserere dimisit eum, & debitum dimisit ei. Matth. 18. 27. Vide penitentia robur, & misericordiam Domini. Penitentia enim fecit servum cadere à malitia, qui firmiter in illa stabat; nec venia dignus erat. Misericordia autem Dei dimisit omnino debitum; tametsi servus non omnia remitti; sed rogari tempus peteret. Disce ergo, quòd Deus plura dat, quam petimus. Theophylactus hic.

Justi illi dari manducare. Luc. 8. 55. Post penitentiam peccatorum, post primam resurrectionem, post virtutis exercitium; jubetur, ut Sacramentum Corporis, & Sanguinis Christi apponantur. Sim. Cals. l. 5. c. 14.

Deus autem pacis conterat Satanam sub pedibus vestris velociter. Rom. 16. 20. Cum Deus penitentiam docet, Deus pacis dicitur: quia penitentia pacem in animum inducit. Secundo dicit conterat; non tantum petit feriri, aut vulnerari; sed conterendum; quia per penitentiam funditus deturat. Tertio sub pedibus, q. d. non erit opus gladium exercere, laertis luctari; sed vel calce solam dæmonem facillè conteret penitens. Quarto velociter: nec longo opus tempore; sed brevi rem perficies. Pinna Ethol. 56.

Nisi esset penitentia, jam dudum humanum petisset genus. S. Ephrem. de pœnit.

Si vultis intrare per portam justitiæ; defendite culpam: S. 3 siper